

Veiligheidsplan cbs Nieuwoord

2019-2023

Inhoudsopgave

1. Missie en visie cbs Nieuwoord	blz. 3
2. PAD en PBS	blz. 4
3. Waarborging sociale veiligheid	blz. 5
4. Protocollen veiligheid op school	blz. 6
5. Aanspreekbaar personeel op school	blz. 6
6. Vierjarenplanning 2019-2023	blz. 7

Bijlagen:

1. internetprotocol	blz. 9
2. pestprotocol	blz. 16
3. protocol medicijnverstrekking	blz. 25
4. meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld	blz. 32
5. jaarkalender PAD regels	blz. 74
6. visie cbs Nieuwoord	blz. 75
7. zwemprotocol	blz. 76

Missie en visie cbs Nieuwoord

Missie: op CBS Nieuwoord mag je groeien, leren en leven.

De visie van CBS Nieuwoord is:

Groeien

Je groeit het meest wanneer jij je veilig voelt.

Op deze school mag je jezelf zijn en jezelf leren kennen.

Je bent uniek en we willen je helpen om je talenten te ontdekken en te ontwikkelen. We denken dat we hierin het beste slagen als we goed met jou, je ouders en de maatschappij om ons heen samenwerken. Deze verantwoordelijkheid willen we samen dragen.

Leren

Op deze school leer je hoe je doelgericht werkt binnen je eigen mogelijkheden. Je leert het best wanneer je gemotiveerd bent. Dat vraagt van ons dat we nauwkeurig naar jou als persoon kijken. We vinden het belangrijk om je goed te leren kennen en je van daaruit te helpen.

Daarnaast leren we je om kritisch te denken. Ook leren we je om goed te communiceren zodat je op een prettige manier leert samen te werken en te leven.

Leven

Op deze school willen we je vertrouwd maken met de Bijbelse boodschap die we vertalen naar deze tijd. De Bijbel leert ons elkaar lief te hebben en zorg te dragen voor de ander. Verantwoordelijkheid, vertrouwen en respect zijn hierbij uitgangspunten.

We bereiden je voor om deel te nemen aan de maatschappij. We leren je zelfstandig te zijn, probleemoplossend en creatief te denken.

PAD en PBS

Twee jaar terug zijn we als team begonnen met het invoeren van een nieuwe methode voor sociaal emotionele ontwikkeling: PAD. Als uitbreiding hierop hebben de leerkrachten zich verdiept in de kwaliteit en de verbetering van het schoolklimaat binnen onze school. We hebben ervoor gekozen om aspecten van het Positive Behaviour Support (PBS) in te voeren op school.

PBS is een schoolbrede aanpak gericht op het bevorderen van positief gedrag binnen school. Het doel van PBS is een positieve, sociale omgeving creëren die het leren bevordert en die gedragsproblemen voorkomt of doet afnemen.

Binnen deze aanpak hebben we gekozen voor drie waarden namelijk *respect*, *vertrouwen* en *verantwoordelijkheid*. Deze waarden dienen als pijlers waarop ons schoolklimaat gaat steunen. Vanuit deze waarden hebben we gedragsregels geformuleerd die we met de leerlingen gaan behandelen.

Met de drie waarden als uitgangspunt hebben we 11 regels opgesteld die we om de week met de leerlingen gaan bespreken. De ouders kunnen hierover lezen in het Nieuwoortje waarin de regel zal worden toegelicht. Ook zal door middel van whiteboards in de school, duidelijk zichtbaar zijn aan welke regel we die twee weken gaan werken en aan welke waarde deze regel is verbonden. Een regel gerelateerd aan de waarde 'respect' draagt de kleur geel, de waarde 'verantwoordelijkheid' heeft de kleur blauw en de waarde 'vertrouwen' zal met groen worden aangeduid. De schildpad (die weer verband houdt met de sociaal ontwikkelingsmethode PAD) zichtbaar bij de ingangen van de school, geven ook de regel weer.

Vervolgens benoemt het schoolteam het gedrag dat past bij deze waarden en leert het de kinderen deze actief aan. Adequaat gedrag wordt hierna systematisch, positief beloond. Dit gebeurt met het uitdelen van muntjes wanneer leerlingen het goede gedrag laten zien. De leerlingen mogen deze muntjes inleveren bij de eigen leerkracht waar deze worden verzameld in een grote buis. Vooraf bepaald de leerkracht met de groep een beloning die de klas kan krijgen wanneer ze een bepaald aantal muntjes hebben verzameld. Door het benadrukken en belonen van het positieve gedrag ontstaat er een positief schoolklimaat waarin leerlingen gemotiveerd worden om samen het goede gedrag te laten zien.

Waarborging sociale veiligheid

- Wij werken aan een prettig klassenklimaat, waarbij een veilige omgeving van belang is binnen de groepen. Hiervoor zetten wij PAD en PBS in.
- Voor kinderen die moeite hebben met sociale vaardigheden worden er sociale vaardigheidstrainingen aangeboden door het maatschappelijk werk.
- Aan het begin van het schooljaar worden er gedrags- en klassenregels opgesteld met de groep.
- De school beschikt over verschillende protocollen, zoals het pestprotocol, om de veiligheid te bewaken voor leerlingen en leerkrachten.
- Er wordt twee keer per jaar door de leerlingen (5 t/m 8) en leerkrachten de vragenlijst van ZIEN ingevuld.
- Er wordt door de leerkrachten eens per twee jaar de vragenlijst sociale veiligheid ingevuld.
- Er wordt door de ouders eens per twee jaar een enquête ingevuld, waarin ook het onderdeel sociale veiligheid zit.
- Vier keer per jaar komen ouders bijeen in de ouderklankbordgroep om te praten over allerlei schoolzaken, waarbij ook de sociale veiligheid aan bod komt.
- Tijdens (bouw)vergaderingen wordt de sociale veiligheid geëvalueerd en worden er desgewenst nieuwe afspraken gemaakt.
- We zijn in het schooljaar 2018-2019 gestart met de training coöperatief leren.
- We hebben in het schooljaar 2018-2019 een themawEEK georganiseerd over mediawijsheid en digitale omgang voor leerlingen met als afsluiting een ouderavond over dit thema.
- Er wordt nauw samengewerkt met het Samenwerkingsverband bij (hulp)vragen. Er is een schoolcoach aangewezen voor onze school. Ook zijn er korte lijntjes met jeugdverpleegkundige en maatschappelijk werk.
- Er is 3 keer per jaar een ZAT-overleg met GGZ, maatschappelijk werk en leerplichtambtenaar.
- De IB-er van de school coördineert en begeleidt wanneer de sociale veiligheid in het gedrang is.
- De directie van de school is bereikbaar voor gesprekken met ouders.
- Om meer ruimte te creëren op het plein worden de pauzes gesplitst tussen onder-, midden-, en bovenbouw.
- Voor schooltijd en tijdens de pauze is er pleinwacht aanwezig van leerkrachten.
- Er is een incidenten-rapportage aanwezig.

Waar gaan we aan werken:

- Er wordt door de leerkrachten eens per twee jaar de vragenlijst sociale veiligheid ingevuld.
- Er wordt door de ouders eens per twee jaar een enquête ingevuld, waarin ook het onderdeel sociale veiligheid zit.
- Elk jaar wordt er in de groepen 6, 7 en 8 een gastles verzorgd over social media en het gebruik hiervan.

Protocollen veiligheid op school

- Pestprotocol
- Sociaal veiligheidsprotocol met planning
- Internetprotocol
- Gedragsregels PAD/PBS
- Ontruimingsplan
- Meldcode huiselijk geweld
- AVG

Aanspreekbaar personeel op school

- Er is een vertrouwenspersoon op onze school aangesteld
- Er zijn 5 BHV-ers aangesteld op onze school
- Er is een coördinator en werkgroep PAD/PBS

Vierjarenplanning 2019-2023

1. Coöperatief leren training volgen en invoeren.
2. Enquête voor ouders
3. Vragenlijst sociale veiligheid voor leerkrachten
4. Vervolgtraining op coöperatief leren met het team
5. Gastles plannen social media groep 6, 7 en 8

Jaarplanning 2019-2020

1. Coöperatief leren training volgen en invoeren
2. Vragenlijst sociale veiligheid voor leerkrachten
3. Sociale veiligheid evalueren en indien nodig aanpassen
4. Gastles plannen social media groep 6, 7 en 8

Evaluatie:

Jaarplanning 2020-2021

1. Coöperatief leren borgen
2. Enquête voor ouders
3. Sociale veiligheid evalueren en indien nodig aanpassen
4. Gastles plannen social media groep 6, 7 en 8

Evaluatie:

Jaarplanning 2021-2022

1. Sociale veiligheid evalueren en indien nodig aanpassen
2. Vervolgtraining op coöperatief leren met het team
3. Vragenlijst sociale veiligheid voor leerkrachten
4. Gastles plannen social media groep 6, 7 en 8

Evaluatie:

Jaarplanning 2022-2023

1. Sociale veiligheid evalueren en indien nodig aanpassen
2. Enquête voor ouders
3. Gastles plannen social media groep 6, 7 en 8

Evaluatie:

Internetprotocol

PCBO Vroomshoop

Dit document gaat over het gebruik van internet, e-mail en alle toepassingen die via internet gaan voor zowel het personeel als de leerlingen van onze school.

1. Algemene informatie

Het omgaan met internet is iets dat je moet leren. Internet is heel nuttig, maar kan ook heel vervelende kanten hebben, zoals sites met ongewenste inhoud of digitaal pesten. Door op school die vervelende kanten technisch weg te halen (filteren), leren de kinderen niet hoe ze hier mee om moeten gaan. We kiezen ervoor om met kinderen te praten, afspraken te maken en deze afspraken ook te controleren. Er is een protocol opgesteld voor het gebruik van de e-mail en het internetgebruik. Dit protocol is bindend en van eenieder wordt verwacht hiervan op de hoogte te zijn. Dit protocol heeft betrekking op het personeel van alle personeelsleden van PCBO Vroomshoop alsmede stagiaires, vrijwilligers, invallers en ouderparticipanten.

Voor de leerlingen hebben we zelf regels gemaakt. De groepsleerkracht zorgt voor de handhaving van deze regels, ondersteund door de ICT-coördinator en de directie. Natuurlijk moeten ouders op de hoogte zijn van ons beleid.

Op de website van de school staat het internetprotocol.

2. Hoe het personeel het schoolnetwerk / sociale media gebruikt

- Het is natuurlijk vanzelfsprekend dat je als leerkracht geen sites gaat bezoeken voor privé als de kinderen aanwezig zijn. Als dat nodig is, doe dat dan na schooltijd. Als je dubieuze sites opent, gaan we ervan uit dat je deze direct weg klikt. We proberen een voorbeeld te zijn, dus de afspraken, die voor kinderen gemaakt hebben, gelden ook voor ons. Dit geldt uiteraard ook voor dubieuze e-mails (al of geen spam) of het doorsturen daarvan.
- De directie / ICT-coördinator heeft de mogelijkheid een overzicht te ontvangen van de bezochte sites.
- Vermeld nooit privégegevens (naam-, adres-, woonplaatsgegevens of telefoonnummers, e-mailadressen) op de website van school van de kinderen.
- Wees alert geen foto's van kinderen op de website te plaatsen waarvan de ouders gezegd hebben, dat zij geen foto's van hun kinderen op internet willen hebben. Wees daarin zorgvuldig, ook waar het groepsfoto's betreft. Aan de ouders wordt middels een toestemmingsformulier toestemming gevraagd voor het plaatsen van foto's op de internetsite van school.
- Als de school kiest voor e-mailen door kinderen, laat dit gebeuren via het school e-mailadres en laat het gaan over een onderwerp waarover de kinderen informatie willen ontvangen. Geen privé gegevens in deze e-mails zetten. Controleer e-mails die 'naar buiten' gezonden worden voordat ze verstuurd worden.
- Spreek regelmatig met de kinderen over de manier, waarop wij met internet omgaan. Zodra er iets anders gebeurt dan afgesproken is, praat er dan met de kinderen over.
- Als er incidenten zijn, meld dit dan aan de directie en aan de ICT-coördinator .
- Vaste regel: Ga nooit in of antwoord niet op chatten, sms'en, twitteren, e.d. met leerlingen, vertel hen op school, dat je liever op school met hen praat.
- Als er een duidelijke aanleiding is (ernstige ziekte e.d.) om met leerlingen te mailen, bespreek dit dan met de directie en gebruik dan ook altijd je schooladres.

- Ga zorgvuldig om bij het gebruik van Whatsapp, Instagram, Snapchat e.d. zodat je privé en school gescheiden houdt.

Voegt een leerling jou toe aan zijn/haar 'vrienden', dan mag je dit niet accepteren. Sommige scholen maken gebruik van deze sociale media uit promotieoverwegingen. Wij kiezen niet voor een schoolaccount op Facebook, Whatsapp, Instagram, Snapchat e.d. en geven op andere wijze bekendheid aan onze school.

3. Hoe leerlingen het netwerk gebruiken

De kinderen gebruiken de computer zoveel mogelijk voor educatieve opdrachten. De leerkrachten controleren of de kinderen zich aan de afspraken houden. De computer houdt ook bij wat de kinderen doen. Dit kunnen we later nazoeken als het nodig is. De leerkracht bespreekt de regels aan het begin van het schooljaar.

Regels voor de kinderen:

Een paar dingen doe je nooit als je op internet zit, dus ook thuis niet, omdat ze heel gevaarlijk zijn:

- ✓ Geef nooit jouw naam, jouw foto of die van klasgenoten door op internet. Geef ook nooit je e-mailadres, telefoonnummer of andere persoonlijke informatie door zonder toestemming van de groepsleerkracht of je ouders.
- ✓ Vertel het je groepsleerkracht of ouders meteen als je informatie tegenkomt, waardoor je je niet prettig voelt of waarvan je weet dat dat niet hoort. Als je je aan de afspraken houdt, dan is het *niet jouw schuld* dat je zulke dingen tegenkomt.
- ✓ Leg nooit verdere contacten met iemand zonder toestemming van je groepsleerkracht of je ouders.
- ✓ Als je andere leerlingen op verkeerde sites ziet, dan moet je dat melden. Wij vinden dat géén klikken.

Dit zijn de dingen die we afgesproken hebben voor onze school:

- ✓ Je mag de computer en internet alleen gebruiken, als dat van meester of juf mag.
- ✓ Je mag alleen spelletjes doen op de computer na uitdrukkelijke toestemming van je juf of meester.
- ✓ Tijdens het werken op de computer luister je niet naar muziek..
- ✓ We gebruiken de computer zoveel mogelijk voor schoolopdrachten. Je kan dus bijvoorbeeld:
- ✓ Zoeken op internet om informatie te vinden, die je kan helpen bij het maken van een werkstuk, spreekbeurt of een andere opdracht die je van meester of juf hebt gekregen.
- ✓ Zoeken naar internetsites, die je helpen bij een bepaald schoolvak.
- ✓ Zoeken naar internetsites, die te maken hebben met nieuws (bijv. Nieuwsbegrip, Jeugdjournaal, TV-weekjournaal).
- ✓ Internetsites bezoeken, waarvoor je leerkracht toestemming gegeven heeft.
- ✓ De programma's gebruiken die op de computer staan, zoals Ambrasoft, Estafette enz.
- ✓ Als je iets wilt printen, vraag eerst toestemming aan je juf of meester.

4. Hoe controleren we de afspraken?

In de hoofdstukken hiervoor staan de afspraken die we gemaakt hebben. In principe houdt de groepsleerkracht door toezicht of alles gaat zoals het moet. Hij of zij kan echter niet op verschillende plaatsen tegelijk zijn. Daarom is er ook internettoezicht. Wanneer daar aanleiding toe is, kan al het internetverkeer teruggehaald worden.

5. Informatie voor ouders over dit protocol

Met dit stuk willen wij u informeren over het beleid t.a.v. het gebruik van de computer, bij ons op school. Er is veel te doen over het internet gebruik, of juist het misbruiken ervan. Ook wij doen er alles aan om misbruik te voorkomen. Vandaar dat we met de kinderen hebben afgesproken wat ze wel of niet mogen. Zo is er duidelijkheid door de school heen.

Als we uitgaan van een positief beeld, dan kunnen we ook zeggen dat de afspraken, die met de kinderen gemaakt worden voldoende behoren te zijn. Ondanks allerlei afspraken is het mogelijk dat er wel eens vergissingen ontstaan. Met de kinderen is afgesproken dat dit meteen gemeld wordt bij de meester of juf. Als er afspraken niet nagekomen worden, zal de groepsleerkracht, ondersteund door directie en ICT-coördinator actie ondernemen.

Wij beseffen dat de kinderen niet alleen op school internetten, maar ook thuis. Mochten er dingen thuis gebeuren die invloed hebben op school, bijvoorbeeld iemand die digitaal gepest wordt door een klasgenoot, dan vinden wij het fijn als u ons hiervan op de hoogte stelt.

Eén keer per jaar krijgen de leerlingen van groep 6, 7 en 8 een gastles over zaken, die spelen rondom het internetgebruik en worden gewezen op de problemen, die kunnen ontstaan door verkeerd gebruik van Whatsapp, Instagram, Snapchat, etc.

Als leerkrachten willen we terughoudend omgaan met openbare internetpagina's als Whatsapp, Instagram, Snapchat, etc. als het gaat om contacten met leerlingen en ouders van school. Voor ons is het belangrijk dat we een duidelijke scheiding aanhouden tussen werk en privé. We mailen alleen via ons schooladres, wanneer het zakelijke algemene mededelingen betreffen, zoals het opgeven van huiswerk, het niet doorgaan van een gymles of iets dergelijks. Betreffen het persoonlijke zaken rondom een leerling, dan doen we dit telefonisch of maken we een afspraak voor een gesprek op school.

Met betrekking tot dit openlijke publiekelijke gebeuren willen we onze ouders ook adviseren om regelmatig met hun kind(eren) mee te kijken. Soms horen we dat "pestgedrag" zich verplaatst van de "open" wereld naar de "cyber" wereld. Moeilijk controleerbaar maar soms heel funest. Het is gewoon goed om op de hoogte te zijn van wat uw kinderen achter het scherm doen.

Afspraken binnen PCBO Vroomshoop:

- 1. Persoonlijke mailadressen worden niet doorgegeven aan ouders.**
- 2. We mailen via de schoolmail voor algemene zakelijke mededelingen. Betreft het een persoonlijke mededeling over een leerling, dan nemen we telefonisch contact op met ouders of we maken een afspraak voor een gesprek.**
- 3. We communiceren nooit via WhatsApp, Instagram ed. met leerlingen of ouders.**
- 4. We gaan zo om met WhatsApp, Facebook, Instagram, Twitter e.d., dat ons internetgebruik geen enkele schade kan toebrengen aan onze positie als leerkracht van PCBO Vroomshoop.**
- 5. Mobiele telefoons blijven verboden voor leerlingen op school.**
- 6. Mobiele telefoons worden door de leerkrachten uitsluitend tijdens pauzes gebruikt.**
- 7. Met elke stagiaire wordt bij aanvang van de stage een gesprek gevoerd, waarin wordt aangegeven, dat:**
  - A. het gebruik van mobiele telefoons tijdens de schooluren is verboden uitgezonderd in pauzes. (Wanneer de stagiaire een bericht wil versturen of een privégesprek wil voeren, zoekt hij/zij daarvoor een aparte ruimte.)**
  - B. Het is verboden om via Facebook, WhatsApp, Instagram of Twitter ed. contact te onderhouden met leerlingen of ouders.**
  - C. Stagiaires zijn gebonden aan privacyregels betreffende de leerlingen, ouders en collega's ook in hun internetgedrag.**
- 8. Elk jaar worden in groep 6, 7 en 8 gastlessen gegeven om de leerlingen te informeren over een goed internetgebruik en te wijzen op de gevaren.**

6. Aanvullend: Enkele praktische voorbeelden

Kennisdeling

Via Twitter of in LinkedIn-groepen (bijvoorbeeld Schooljournaal of Onderwijs 2.0) kan onderwijspersoneel zich mengen in discussies over onderwijszaken. Dit kan op basis van persoonlijke ervaringen. Als een standpunt van de school of organisatie gepubliceerd wordt, vermeldt de schrijver dit.

Regel PCBO Vroomshoop: wanneer je zou willen reageren op een stelling over schoolzaken, dan overleg je dit met de directie van je school.

Verantwoordelijkheid

Hoofdregel: het gedrag van leraren op WhatsApp, Instagram, Snapchat, Facebook, YouTube en Twitter ed. wijkt niet af van wat in de klas of op school gebruikelijk is.

Veiligheid

De school heeft een verantwoordelijkheid als het gaat om de veiligheid van onderwijspersoneel en leerlingen. Dat begint met duidelijke en gecommuniceerde normen en waarden en de handhaving daarvan, ook digitaal. Scholen moeten zich niet laten verrassen door incidenten. Zorg voor duidelijke regels over: welke mediadragers zijn in de klas en op school toegestaan? Ben je als school betrokken in het grijze gebied tussen privé en school? Wanneer schakel je ouders in, en wanneer politie? Welke sancties hanteer je bij welke overtreding? Hoe ga je om met slachtoffers en hoe met pers?

Er is al veel materiaal op dit gebied. Bijvoorbeeld op www.arboportaal.nl, www.schoolenveiligheid.nl en scholen kunnen natuurlijk informatie en kennis delen over deze onderwerpen. Communiceer de regels en afspraken duidelijk met onderwijspersoneel, leerlingen en ouders.

7. Achtergrondinformatie

Bedenk dat...

- Het gebruik van social media 'real time' gebeurt. Een druk op de knop en jouw bericht staat direct online.
- Online-informatie misschien wel eeuwig online staat. Het is niet altijd gemakkelijk om informatie naderhand te (laten) verwijderen. Bedenk dus goed hoe je wilt overkomen in tekst, beeld en geluid – en niet alleen voor dat ene moment. Werkgevers, leerlingen en ouder zoeken soms op google naar meer informatie.
- Het een ongeschreven regel is om eenmaal geplaatste berichten niet te verwijderen. Met een druk op de knop (real time) worden ook foute berichten online geplaatst. Probeer de eerste te zijn om je eigen fouten te corrigeren, zonder eerdere berichten per definitie te wijzigen of te verwijderen. Vermeld daarbij dat jij degene bent die het bericht wijzigt. Geef bij verwijdering een goede reden.
- Je ook rekening dient te houden met het wettelijk vastgelegde auteurs-, beeld- en citaatrecht. Het is verboden om zonder toestemming van de maker andermans werk te publiceren. Schending van deze wet levert je een boete op van honderden euro's.
- Sociale omgangsvormen online net zo goed gelden als offline. Respecteer degene tot wie je je richt. Laster, beledigingen en obsceniteit zijn niet geoorloofd. De privacy van anderen wordt gerespecteerd. Dit geldt voor zowel schoolbesturen, directies, onderwijspersoneel als voor leerlingen.
- Je zoveel mogelijk inhoudelijk dient te reageren op stukken van anderen. Alleen je mening geven, zonder onderbouwing daarvan, vervuilt de discussie en zegt meer over de schrijver van de reactie dan over het stuk. Onthoud dat dit soort reacties ook in google naar boven kunnen komen.
- Social media soms als gevolg hebben dat er een grijs gebied ontstaat tussen privé en werk gerelateerde zaken. Wanneer je op een persoonlijke blog over je werk schrijft, kun je een disclaimer (zie voorbeeld onderaan het protocol) opnemen waarin staat dat dit blog jouw persoonlijke standpunt weergeeft en dat dit niet overeen hoeft te komen met het standpunt van de school.

Pestprotocol cbs Nieuwoord

2019-2020

Inhoudsopgave

1. Doel pestprotocol cbs Nieuwoord	blz. 18
2. Preventieve maatregelen tegen pesten	blz. 19
3. Aanpak van het pestgedrag	blz. 19
4. Stappenplan anti-pestprotocol	blz. 22
5. Grensoverschrijdend gedrag	blz. 23
6. Evaluatie	blz. 24

1. Doel Pestprotocol cbs Nieuwoord

Dit pestprotocol heeft als doel om alle kinderen zich bij ons op school veilig te laten voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan. Het is opgesteld om goed te kunnen reageren op situaties waarin een kind wordt gepest of zelf pest. We doen dat door regels en afspraken zichtbaar te maken voor kinderen en ouders. Als er zich ongewenste situaties voordoen, kunnen zij elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Directie, leerkrachten en ouders uit de MR onderschrijven gezamenlijk dit pestprotocol. Dit protocol sluit aan bij de methode PAD / PBS die wij op school hanteren.

1.1 Wanneer is er nu sprake van plagen en wanneer is er sprake van pestgedrag?

Een kind wordt gepest wanneer het herhaaldelijk last heeft van negatieve acties van een ander (fysiek, verbaal of psychologisch, direct of via internet of mobiel) die op hem of haar zijn gericht, en waarbij de macht ongelijk is verdeeld. Bij plagen is er sprake van incidenten. Pesten echter gebeurt systematisch: een aantal keren per week, een keer per week of regelmatig. Het is belangrijk om het verschil duidelijk te hebben, ook voor de kinderen zelf. Het meest eenvoudige onderscheid is dit: Plagen gebeurt in het zicht van de leerkrachten. Pesten gebeurt vaak achter de rug van leerkrachten. Wij gaan ervan uit dat in de meeste gevallen dat een kind zich gepest voelt, de 'pester' niet de bedoeling heeft de ander pijn te doen. Wanneer de gevolgen voor de gepeste duidelijk worden gemaakt aan de pester, zijn de meeste kinderen bereid hiermee te stoppen. En als dat niet voldoende is, dan wordt duidelijk gemaakt wat de sociale gevolgen voor de pester zelf zullen zijn. Cruciaal in het ontstaan en het in stand houden van pesten zijn de reacties van leeftijdsgenoten op de pester. Zolang deze het pesten blijven aanmoedigen, is het voor de pester moeilijker om hiermee te stoppen. Heerst er in een klas een mentaliteit van respect en vertrouwen, dan zal er minder gepest worden dan wanneer er een onveilige sfeer heerst, waarin kinderen zich moeten bewijzen en bezig zijn met hun status in de groep. Pesten gebeurt per definitie achter de rug van degene die kan ingrijpen, zoals een vader/moeder, juf of meester. Dat betekent dat er goed moet worden samengewerkt tussen school en ouders enerzijds en dat kinderen moet worden geleerd hoe zij kunnen aangeven dat zij zich gepest voelen, of merken dat er in hun omgeving wordt gepest. Pesten komt helaas ook bij ons op school voor. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school dan ook serieus aanpakken. Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden:

- Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, kinderen die pesten en de zwijgende groep leerlingen die niets doet), leerkrachten en de ouders/verzorgers (hierna genoemd: ouders)
- De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
- Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.
- Wanneer pesten ondanks alle inspanning toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak. Zie hiervoor punt 4: stappenplan anti-pestprotocol
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan zal er overlegd worden over een andere aanpak, eventueel met hulp van externe instanties. Ook kan er advies gevraagd worden aan de vertrouwenspersoon binnen het team. Op cbs Nieuwoord zijn juf Greta Waijerink en juf Judith Khajo de vertrouwenspersonen.

2. Preventieve maatregelen tegen pesten

Het is van belang om een goede methode voor sociaal emotionele ontwikkeling te hanteren en om duidelijke regels te hebben.

De methode waarmee wij werken heet: PAD/PBS

We hebben twee belangrijke stelregels binnen onze school:

Regel 1:

Als je wordt gepest of als je ruzie met een ander hebt en je komt er zelf niet uit, mag je hulp vragen van de leerkracht. Het inschakelen van de leerkracht wordt niet als klikken opgevat.

Regel 2:

Als je ziet dat een medeleerling steeds wordt gepest, geef je dit door aan de leerkracht. Dit is geen klikken. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep.

Regels die gelden in alle groepen:

- behandel anderen, zoals je zelf behandeld wilt worden
- kom niet aan de ander als diegene dat niet wil
- als je kwaad bent, probeer je eerst samen te praten. Wanneer dit niet lukt, ga je naar de leerkracht
- wanneer er iets gebeurt wat je niet prettig of gevaarlijk vindt, vertel je dit tegen de leerkracht
- wij zeggen de juiste woorden wanneer we iets vervelends vinden
- als je wordt gepest, moet je hier thuis en/of op school over praten. Je moet het niet geheim houden
- we zijn zuinig op onze eigen spullen en die van een ander

3. Aanpak van het pestgedrag

Indien er toch sprake is van pesten, gaan we daar als school actief mee om:

We gebruiken hierbij de volgende stappen.

3.1 Signalering

De leerkracht

Leerkrachten hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn de eerstverantwoordelijken voor de aanpak van het pesten. Het is belangrijk dat zij pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. De leerkrachten worden indien nodig ondersteund door het interne zorgteam (IB-ers, directeur) die, als het nodig is, ook buiten de klas met individuele kinderen of met groepjes kinderen aan de slag gaat.

De ouders

In deze fase zal de leerkracht of het interne zorgteam, afhankelijk van de ernst van de zorg, de ouders op de hoogte stellen. Desnoods zal er een door school georganiseerd gesprek plaatsvinden met alle ouders uit de groep om te praten over de oplossing. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een goede oplossing. De leerkracht biedt altijd hulp aan het gepeste kind en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen (Maatschappelijk werk, Samenwerkingsverband, Jeugd GGZ).

3.2 Hulp aan de pester

Er wordt uiteraard met de pester gesproken. Dit kan een probleemoplossend gesprek zijn (op zoek naar de oorzaak) om vervolgens de gevoeligheid voor wat het met het slachtoffer uithaalt te vergroten, gekoppeld aan afspraken met evaluatiemomenten. Ook de ouders van de pester worden op de hoogte gebracht.

Begeleiding van de pester

- praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling buitengesloten voelen)
- laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- excuses aan laten bieden
- in laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft
- pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest – belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt
- kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren zich te beheersen
- een andere manier van gedrag aanleren
- praten met de ouders van de pester en de gepeste leerling

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- een problematische thuissituatie
- voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- voortdurend met elkaar de competitie aangaan
- een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt

3.3 Hulp aan het gepeste kind

Uiteraard moet ook hulp aan het slachtoffer worden geboden. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op verschillende manieren reageren. De meeste kinderen worden passief en zitten er duidelijk mee. Een enkel gepest kind gaat zelf uitdagen.

Beide vormen van gedrag zijn „aangeleerd“, in de zin van „reacties op uitstoting“. Dit gedrag kan ook weer afgeleerd worden. In dit geval zijn bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, op zelfverdediging, goede manieren.

Begeleiding van de gepeste leerling

- medeleven tonen, luisteren en vragen hoe en door wie er wordt gepest.
- nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten
- huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken.
- de leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen
- nagaan welke oplossing het kind zelf wil
- sterke kanten van de leerling benadrukken
- belonen(schouderklopje)als de leerling zich anders/beter opstelt
- praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s)
- de gepeste leerling niet over beschermen bijvoorbeeld naar school brengen of „ik zal het de pester wel eens gaan vertellen“. Hiermee plaats je het gepeste kind in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

3.4 Hulp aan de zwijgende middengroep

Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de volgende acties mogelijk:

- pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht te hebben voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen.
- Als een leerkracht met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is. Of de pester gaat het slachtoffer voor zijn klikken bestraffen.
- via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.

3.5 Hulp aan de ouders

Ouders van het gepeste kind:

- blijf in gesprek met uw kind
- als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken
- pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken
- door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen
- stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Ouders van pester:

- neem het probleem van uw kind serieus
- raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden
- probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- besteed extra aandacht aan uw kind
- stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
- maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat

Alle andere ouders:

- neem de ouders van het gepeste kind serieus
- stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan
- corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag
- geef zelf het goede voorbeeld
- leer uw kind voor anderen op te komen
- leer uw kind voor zichzelf op te komen

4. Stappenplan anti-pestprotocol

Iedere melding van pestgedrag dient serieus genomen te worden.

Op het moment dat een leerling, een ouder of een leerkracht melding maakt van pestgedrag worden de volgende stappen ondernomen. Deze stappen zijn erop gericht om het pestgedrag zo snel mogelijk te stoppen.

Stap 1

De leerkracht heeft een afzonderlijk gesprek met de leerling die pest (de pester) en de leerling die gepest wordt (de gepeste). Aan de hand van zo concreet mogelijke voorvallen uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. Indien wenselijk kan de leerkracht het interne zorgteam op de hoogte stellen.

Het team wordt op de hoogte gesteld van het pestgedrag i.v.m. toezicht op het plein e.d.

Stap 2

De leerkracht heeft een gezamenlijk gesprek met de pester en de gepeste. Het probleem wordt duidelijk en helder geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken gemaakt om pestgedrag tegen te gaan/ te stoppen. Als er meerdere kinderen uit de groep betrokken zijn bij het pestgedrag zal de leerkracht klassikaal aandacht schenken aan het probleem, waarbij gebruik gemaakt kan worden van beschikbare methoden. Er zal benadrukt worden dat alle kinderen zich veilig moeten voelen op school. Het melden van pesten is geen klikken. Angst om zaken te melden zal moeten worden weggenomen.

Binnen een week vindt een eerste evaluatie plaats. De leerkracht zal nauwkeurig observeren.

Stap 3

In geval dat ouders melding hebben gemaakt van pestgedrag wordt er een terugkoppeling gedaan naar de ouders. Er worden mededelingen gedaan m.b.t. de afspraken. Met de ouders wordt afgesproken dat er na de eerste evaluatie weer contact opgenomen zal worden.

Deze stap zal ook worden genomen als de leerkracht pestgedrag heeft gesignaleerd, zonder dat ouders melding hebben gemaakt.

Stap 4

Gesprek met pester en gepeste (leerkracht kan zelf inschatten wat het beste is: gezamenlijk of afzonderlijk). Is het gelukt om de afspraken na te komen?

Zo ja: dan de afspraken handhaven/bijstellen en een volgend gesprek over twee weken.

Zo nee: analyse opstellen, waardoor het mis is gegaan.

Leerkracht overlegt met het interne zorgteam.. Er wordt een handelingsplan opgesteld voor de komende twee weken. Dit wordt met de ouders gecommuniceerd.

Stap 5

Na twee weken is er opnieuw een gesprek tussen leerkracht en leerlingen. Verslag wordt uitgebracht aan het zorgteam. Zijn de effecten positief: dan langzamerhand afbouwen.

Zo niet: nieuw handelingsplan opstellen, waarbij eventueel ook externe deskundigheid ingeschakeld kan worden.

Opmerkingen:

- alle concrete acties en afspraken worden door de leerkracht vastgelegd in de klassenmap.
- acties en afspraken dienen erop gericht te zijn het pesten onmiddellijk te stoppen en het gedrag te veranderen.

Eventueel kan er besloten worden om een stap 6 te ondernemen:

Stap 6

Gesprek met alle ouders uit de groep over het pestprobleem in de groep. Dit met name als er sprake is van een grote zwijgende groep onder de klasgenoten die niet op het pestgedrag reageert of durft te reageren. Dit gesprek wordt geleid door het interne zorgteam. De leerkracht(en) van de groep zijn op deze avond aanwezig.

Doel: informatieverstrekking en wat kunnen ouders doen om het gedrag te beïnvloeden? Er zal ook gestimuleerd worden dat ouders onderling contact zoeken.

5. Grensoverschrijdend gedrag

De school heeft als uitgangspunt dat kinderen zich niet willen misdragen. Maar het kan misgaan. Dat is niet erg. Het zijn leermomenten. “Hoe ga je het de volgende keer doen! Hoe herstel je de emotionele en/of materiële schade. Kunnen we op deze manier weer verder met elkaar?”

Wangedrag kan zich op verschillende manier manifesteren:

*Verbaal: vernederen, schelden, bedreigen, belachelijk maken, bijnamen geven, roddelen, briefjes rondsturen, bedreigen op internet, buitensluiten.

*Fysiek: schoppen, knijpen, slaan, spugen, krabben, bijten, trekken, laten struikelen.

*Materieel: stelen, onder kladden, verstoppen van kleding en/of spullen, spullen kapotmaken van een medeleerling of van school, fietsbanden lek prikken.

Het doet zich een enkele keer voor dat een leerling zich wenst te misdragen en/of vindt daartoe het recht te hebben.

In dat geval wordt terplekke contact opgenomen met de ouder. Zolang de ouder niet is te bereiken en/of niet op school is verschenen, wordt deze leerling uit de groep geplaatst. De groep wordt beschermd tegen deze leerling.

Het gesprek met de ouder wordt oplossingsgericht gevoerd. En voldoet aan de criteria zoals die in het voorgaande zijn omschreven. Als de ouders van mening zijn dat hun kind zich mag, wordt de leerling uit de klas gehaald. We noemen dit de eerste verwijdering. Tijdens de verwijdering wordt overwogen of deze leerling kan worden teruggeplaatst in de eigen klas. Terugplaatsing is afhankelijk van het idee dat de ouders en het verwijderde kind erop nahouden, namelijk: ik heb het recht mij te misdragen.

Als het kind zich niet wil misdragen dan wordt een begeleidingsplan voor gedrag uitgewerkt, waaraan de ouders meewerken en kan het kind worden teruggeplaatst. Als dat niet mogelijk is (de ouders en de leerling zijn van mening dat het zich mag misdragen omdat...), wordt de leerling in een andere groep geplaatst. Een leerling uit groep 5, komt bijvoorbeeld terecht in groep 7 of 8. Negatief gedrag wordt genegeerd door de leerkracht en de nieuwe groepsgenoten. Op die manier wordt de leerling geholpen zich te houden aan normale gedragsregels. Begrijpt de leerling dat hij/zij zich moet houden aan de gedragsregels van de school, dan kan hij/zij worden teruggeplaatst naar de eigen groep.

5.1 Stappenplan grensoverschrijdend gedrag:

- directie inschakelen om te ondersteunen en bij te staan.
- contact opnemen met de ouder(s) van dit kind. Proberen ter plekke telefonisch of door middel van directe afspraak met de ouders te overleggen hoe nu verder te handelen. In contact met de ouders wordt verteld wat het probleem is en wat de bedoeling van hun kind lijkt te zijn. Aan de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd of zij de bedoeling van hun kind ondersteunen.
- zolang de ouders niet op school zijn geweest, wordt de leerling de toegang tot de klas ontzegd. Kern van deze laatste aanpak is de banden van deze leerling doorsnijden met de klasgenoten, zodat niet kan worden gemanipuleerd door deze leerling.
- directie beslist in overeenstemming met betrokkenen, ouders en leerkracht over eventuele schorsing van pester van maximaal vijf dagen. Mocht dit meerdere keren noodzakelijk zijn dan zal er met het Bevoegd Gezag worden overlegd of er een verwijdering procedure voor de pester(s) in gang kan worden gezet.

6. Evaluatie

Dit pestprotocol wordt elk jaar geëvalueerd en indien nodig aangepast.

Protocol medicijn verstrekking en medische handelingen

Inhoudsopgave

1. Inleiding	blz. 27
2. Het kind wordt ziek op school	blz. 28
3. Het verstrekken van medicijnen op verzoek	blz. 28
4. Medische handelingen	blz. 29
5. Medicijnverstrekking op school	blz. 29

Bijlage:

-Toestemmingsformulier

1. Inleiding

Leerkrachten worden op school regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn, pijn ten gevolge van een insectenbeet of een val bij het buiten spelen/gymmen.

Ook krijgt de schoolleiding steeds vaker het verzoek van ouder(s) / verzorger(s) om hun kinderen de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen.

Een enkele keer wordt werkelijk medisch handelen van leraren gevraagd zoals bv. het toedienen van een zetpil of het geven van een injectie (bv. bij diabetes).

Er zijn drie te onderscheiden situaties:

- Het kind wordt ziek op school
- Het verstrekken van medicijnen op verzoek
- Medische handelingen

De eerste situatie laat de school en de leerkracht geen keus. De leerling wordt ziek of krijgt een ongeluk en de leraar moet direct bepalen hoe hij moet handelen.

Bij de tweede en de derde situatie kan de schoolleiding kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van medicijnen of het uitvoeren van een medische handeling. Hierna wordt elk onderdeel beschreven.

2. Het kind wordt ziek op school

Regelmatig komt een kind 's morgens gezond op school en krijgt tijdens de schooluren last van hoofd- buik- of oorspijn. Ook kan het bijvoorbeeld door een insect geprikt worden of hard vallen bij het spelen/gymmen.

In zijn algemeenheid is een leraar niet deskundig om een juiste diagnose te stellen.

Uitgangspunt moet zijn dat een kind dat ziek is naar huis moet.

De leerkracht zal, in geval van ziekte/ongeval, altijd contact op nemen met de ouders (of door ouders aangewezen vertegenwoordigers) om te overleggen wat er moet gebeuren (is er iemand thuis om het kind op te vangen, wordt het kind gehaald of moet het gebracht worden, moet het naar de huisarts, etc.).

Als er niemand te bereiken is zal de leerkracht de situatie moeten inschatten: kan het kind op school blijven of moet er een arts geraadpleegd worden. Dit wordt gedaan in overleg met directie en/of BHV-ers.

Bij twijfel zal er altijd een arts geraadpleegd worden.

In sommige bepaalde gevallen zal de leerkracht constateren dat het kind gebaat is bij een eenvoudig middel.

Vanuit school worden alleen "uitwendige" middelen gebruikt zoals pleisters, jodium, "anti-insectenbeet-zalf", "anti-blauwe-plekken-zalf" ed.

Vanuit school worden geen aspirines of andere pijnstillers gegeven zonder toestemming van ouders.

3. Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooluren. Te denken valt bijvoorbeeld aan pufjes voor astma, antibiotica, of zetpillen bij toevallen.

Ouders vragen dan aan de schoolleiding of een leraar deze middelen wil verstrekken.

Ouders geven dan toestemming aan de leerkracht om deze medicijnen te verstrekken. Deze toestemming wordt schriftelijk vastgelegd (zie bijlage: Toestemmingsformulier) In dit toestemmingsformulier wordt beschreven om welk soort medicijn het gaat, in welke hoeveelheden het toegediend dient te worden, hoe vaak en op welke wijze.

Verder wordt er vastgelegd over welke periode de medicijnen verstrekt moeten worden, de wijze van bewaren en de vervaldatum. Ouders zorgen ervoor dat er op tijd nieuwe medicijnen op school zijn.

Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode wordt regelmatig met ouders overlegd over de ziekte en het daarbij behorende medicijn gebruik op school.

Mocht de situatie zich voordoen dat een kind niet goed op een medicijn reageert of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening van een medicijn wordt er direct gebeld met de huisarts of specialist in het ziekenhuis.

Bij het ondertekenen door de ouders van het formulier: verstrekken van medicijn op verzoek, erkennen zij dat de leerkracht niet aansprakelijk gesteld kan worden als een kind weigert de medicijnen in te nemen, er iets fout gaat bij de toediening o.i.d.

4. Medische handelingen

In hoog uitzonderlijke gevallen zullen ouders aan schoolleiding en leerkrachten vragen handelingen te verrichten die vallen onder medisch handelen.

Te denken valt daarbij aan het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten door middel van een vingerprikje. In zijn algemeenheid worden deze handelingen door de Thuiszorg of de ouders zelf op school verricht.

Medische handelingen mogen alleen uitgevoerd worden door daarvoor opgeleid personeel.

Als er geen opgeleid personeel aanwezig is zal er in overleg met ouders naar een oplossing gezocht worden.

5. Medicijnverstrekking op school

-als een kind tijdens schooluren (ook tijdens overblijfuren) medicijnen dient in te nemen moet dit altijd gemeld worden bij de leerkracht.

-de leerkracht controleert /informeert of het toestemmingsformulier is ingevuld en getekend.

-een kopie van dit formulier komt in de klassenmap, het origineel in het dossier van het kind.

-de leerkracht bewaart de medicijnen in een medicijnkastje/-doosje.

(leerling mag ze niet in tas, broodtrommel o.i.d. bewaren)

-de medicijnen zitten in een afgesloten doosje/bakje o.i.d. met daarop de naam van het kind, het tijdstip van toedienen en, indien van toepassing, de hoeveelheid die moet worden toegediend.

-de leerkracht geeft de medicijnen aan het kind.

TOESTEMMINGSFORMULIER

Voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijn(en) aan:

Naam leerling: .....
Geboortedatum: .....
Adres: .....
Postcode: .....
Woonplaats: .....

Zoon / Dochter van: .....
Telefoon thuis: .....
Telefoon werk: .....
Naam huisarts: .....
Telefoon: .....
Naam specialist: .....
Telefoon: .....

De medicijnen zijn nodig voor onderstaande ziekte(s):

.....
.....

Naam van het medicijn(en)*:

1 .....
2 .....

Medicijn(en) dient dagelijks te worden toegediend op onderstaande tijd(en):

.....uur
.....uur
.....uur

Medicijn(en) mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s):

.....
.....

Dosering van het/de medicijn(en):.....

.....
.....

Wijze van toediening: .....

.....
.....
Wijze van bewaren: .....
.....

*Controle op vervaldatum door ouders/docent.

=====

Ondergetekende, ouder van genoemde leerling, geeft hiermee aan de school c.q. de leerkracht(en), toestemming voor het toedienen van bovengenoemd(e) medicijn(en). Tevens erkennen zij dat de school c.q. de leerkracht(en) niet aansprakelijk gesteld kan worden voor optredende bijwerkingen of vergissingen bij toedienen van het betreffende medicijn

Naam: .....

Plaats .....:

Datum:.....

Handtekening: .....

PCBO
VROOMSHOOP

Inhoudsopgave

Voorwoord	35
1. Algemeen	36
1.1 Doel en functies van de meldcode.....	36
1.2 Verantwoordelijkheid en taken	36
2. Vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling	37
2.1 Definitie Kindermishandeling en huiselijk geweld.....	37
2.2 De verschillende vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld	37
3. De Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	40
3.1 Volgorde van de stappen	40
3.2 Termijnen van de stappen	40
4. In gesprek met de ouder/verzorger of de leerling	41
4.1 Gesprek met kinderen	41
4.2 Gesprek met de ouder(s)	42
4.3 Positie van de leerling ouder en zijn ouder(s).....	42
4.4 Bekendmaken van de identiteit van de melder bij vermoedens van kindermishandeling	42
5. Samenwerking met andere organisaties	43
5.1 Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK).....	43
5.2 Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG).....	44
5.3 Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).....	44
5.4 Zorgadviesteam (ZAT)	44
5.5 De gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD)	45
5.6 De kinderbescherming	45
5.7 Landelijk Expertisecentrum Eergerelateerd Geweld (LEC EGG)	45
6. Beroepsgeheim, meldrecht en registratie	46
6.1 Inhoud en doel van het beroepsgeheim.....	46
6.2 Paradox van de geheimhoudingsplicht.....	46
6.3 Conflict van plichten	47
6.4 Wettelijk meldrecht	48
6.5 Registratie	49

Bijlage 1 Signalenlijst kindermishandeling 4- tot 12-jarigen	50
Bijlage 2 Checklist signalen.....	58
Bijlage 3 Melding bij het Advies & Meldpunt Kindermishandeling (AMK).....	65
Bijlage 4 Stappen in onze zorgroute en stappen in de meldcode	69
Bijlage 5 Adressen en websites algemeen	71

Voorwoord

Op 1 juli 2013 is de wet Verplichte Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in werking getreden. In het kader van kwaliteitszorg wordt de plicht opgelegd om een meldcode te hanteren voor huiselijk geweld en kindermishandeling, daaronder ook begrepen seksueel geweld, vrouwelijke genitale verminking (meisjesbesnijdenis) en eengerelateerd geweld. De verplichting geldt voor organisaties en zelfstandige medewerkers in verschillende sectoren;

- gezondheidszorg
- onderwijs
- kinderopvang
- maatschappelijke ondersteuning
- jeugdzorg
- justitie/ politie.

De wet heeft tot doel beroepskrachten te ondersteunen in de omgang met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

De meldcode opgesteld voor Stichting Christelijke Onderwijs Twenterand en omgeving (SCOT) is gebaseerd op het basismodel meldcode: "Stappenplan voor het handelen bij signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling" van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en op het protocol kindermishandeling versie 2010.

1 Algemeen

1.1 Doel en functie van de meldcode

Kinderen die worden mishandeld vertellen hier meestal niet uit zichzelf over, en dat geldt ook voor degenen die mishandelen. Daarom is het nodig dat beroepskrachten die vanwege hun functie verantwoordelijk zijn voor de veiligheid van die kinderen en hun ouders, in actie komen als er mogelijk sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld. De meldcode heeft tot doel beroepskrachten hierin te ondersteunen. De meldcode bevat een stappenplan dat de beroepskracht stap voor stap door het proces leidt van het eerste moment dat hij signaleert tot aan het moment dat hij eventueel een beslissing neemt over het doen van een melding.

De meldcode functioneert tevens als toetssteen voor de school én voor de individuele medewerker. De *school* zal door de inspectie kunnen worden aangesproken op het beschikken van een deugdelijke meldcode én op het scheppen van randvoorwaarden waardoor de medewerkers die binnen een school werkzaam zijn, de meldcode in een veilig werkklimaat kunnen toepassen.

Individuele medewerkers kunnen worden aangesproken op de feitelijke toepassing van het stappenplan in de meldcode bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

1.2 Verantwoordelijkheid en taken

Voor het signaleren en het zetten van de stappen is een goede implementatie van de meldcode en een veilig werkklimaat noodzakelijk. Daarom werkt deze meldcode ook de verantwoordelijkheden en taken van de verschillende functies binnen de school uit.

De leerkracht (medewerker) dient deskundig te zijn in het herkennen en bespreken van signalen die kunnen wijzen op huiselijk geweld en kindermishandeling.

Onder signaleren wordt verstaan het waarnemen en interpreteren van aanwijzingen in gedrag en lichamelijk welzijn van het kind, gedrag van de ouders en de gezinsomgeving die mogelijk wijzen op huiselijk geweld of kindermishandeling. Deze signalen dienen zo snel mogelijk neergelegd te worden bij de aandachtsfunctionaris.

De aandachtsfunctionaris heeft een centrale rol in de stappen rond het signaleren en handelen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling in huiselijke kring. Deze medewerker kan bijvoorbeeld een leidinggevende, intern begeleider zijn en dient het onderwerp huiselijk geweld en kindermishandeling binnen de instelling te borgen. Hiertoe dient de aandachtsfunctionaris deskundig te zijn in het signaleren, handelen en delen van zorg en op de hoogte te zijn van de werkwijze van de meldcode en de afspraken binnen de eigen school.

De aandachtsfunctionaris heeft tevens contact met externe partijen als bijvoorbeeld het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). De scholing van de aandachtsfunctionaris zou een structurele plek moeten krijgen in het scholingsplan.

De directie draagt de eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering de meldcode. De directie is verantwoordelijk dat de meldcode wordt opgenomen in het zorgbeleid en/of veiligheidsbeleid en dat deze aansluit op werkprocessen binnen de school. De directie stelt een aandachtsfunctionaris aan en geeft deze mandaat en de ruimte deze functie naar behoren uit te oefenen. De directie draagt er zorg voor dat medewerkers binnen de school op de hoogte zijn van de meldcode en er naar kunnen handelen.

2 Vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Kindermishandeling komt voor in alle lagen van de bevolking en in alle leeftijdscategorieën. Vaak komen verschillende vormen tegelijkertijd voor. Bij iedere vorm van mishandeling is er ook sprake van psychische mishandeling. Het kind niet beschermen tegen de mishandeling van de andere ouder is ook mishandelen.

Zo veel mogelijk vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling worden in dit hoofdstuk nader toegelicht, inclusief vormen van seksueel geweld, genitale verminking en eengerelateerd geweld. Specifieke vormen van geweld vragen specifieke kennis en vaardigheden van medewerkers. Ontbreekt deze specifieke deskundigheid, dan is het verstandig dat de aandachtsfunctionaris bij signalen die mogelijkwijs kunnen duiden op zo'n specifieke vorm van geweld, meteen een beroep doet op het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) of het Landelijk Expertisecentrum Eengerelateerd geweld (LEC EGG).

2.1 Definitie Kindermishandeling en huiselijk geweld

Kindermishandeling is elke vorm van, voor de minderjarige, bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief, opdringen waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel (Wet op de jeugdzorg, 2005).

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging van goederen in en om het huis).

De combinatie van kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling. De handelwijze bij huiselijk geweld is hetzelfde als bij kindermishandeling of een vermoeden daarvan.

2.2 Verschillende vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld

Hieronder staat een opsomming van vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld.

Lichamelijke mishandeling

Ouders verwonden het kind of staan toe dat het kind verwond wordt. (Anders dan ten gevolge van een ongeluk.)

Voorbeelden van lichamelijke mishandeling:

- slaan, stompen, schoppen, opzettelijk laten vallen, verbranden, vergiftigen, verstikken;
- meisjesbesnijdenis: een ingreep aan de uitwendige geslachtsdelen van een meisje (zie onder een uitgebreide beschrijving);
- Shaken Baby Syndroom: verzameling van signalen en symptomen die het gevolg zijn van het heftig door elkaar schudden van een baby.

Lichamelijke verwaarlozing

Het kind onthouden wat het voor zijn lichamelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft.

Ouders zijn niet in staat of bereid tot het verschaffen van minimale zorg ten aanzien van de lichamelijke behoeften.

Voorbeelden van lichamelijke verwaarlozing:

- niet zorgen voor voldoende of geschikt eten;
- niet zorgen voor schone, aan de weersomstandigheden aangepaste, passende kleding;
- niet zorgen voor geschikt onderdak;
- niet zorgen voor geschikte medische, tandheelkundige en geestelijke gezondheidszorg;
- niet zorgen voor voldoende hygiëne;
- niet zorgen voor voldoende toezicht.

Psychische mishandeling

Het toebrengen van schade aan de emotionele en/of persoonlijkheidsontwikkeling van het kind.

Voorbeelden van psychische mishandeling zijn:

- het bedreigen of uitschelden van een kind als een systematisch patroon van kleineren en denigreren;
- het kind tot zondebok maken;
- het belasten van een kind met een te grote verantwoordelijkheid;
- eisen stellen waaraan een kind niet kan voldoen;
- het blootstellen van een kind aan extreem, onberekenbaar of ongepast gedrag;
- het opsluiten of vastbinden van het kind als middel van straf of controle.

Psychische verwaarlozing

Het kind onthouden wat het voor zijn geestelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft.

Voorbeelden van psychische verwaarlozing zijn:

- niet zorgen voor voldoende aandacht, respect, genegenheid, liefde en contact;
- niet zorgen voor voldoende ruimte voor toenemende autonomie;
- niet zorgen voor regelmatige schoolgang, onthouden van onderwijs;
- blootstellen aan huiselijk geweld.

Seksueel misbruik

Seksueel contact met een kind hebben of pogen te hebben, ter bevrediging van de seksuele gevoelens van de ouder/verzorger of anderen en/of uit geldelijk gewin.

Voorbeelden van seksueel misbruik zijn:

- aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij geen genitaal contact plaatsvindt (bijvoorbeeld ongepast kussen, strelen van borsten);
- aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij genitaal contact plaatsvindt;
- penetratie door vingers, voorwerpen of penis;
- pornografisch materiaal laten zien of opnemen

Vrouwelijke genitale verminking (VGV)

Vrouwelijke genitale verminking, ook wel meisjesbesnijdenis genoemd, is een ingreep aan de uitwendige geslachtsorganen. De lichtste vorm is een sneetje in de voorhuid van de clitoris. De meest verminkende vorm is de infibulatie of faraonische besnijdenis, waarbij de hele clitoris, de kleine schaamlippen en een deel van de grote schaamlippen verwijderd worden. Na hechting van wat over is van de grote schaamlippen, blijft alleen een kleine opening over voor menstruatiebloed en urine.

Vrouwelijke genitale verminking is een traditioneel gebruik dat vooral voorkomt in een aantal Afrikaanse landen. De traditie is daar soms verweven geraakt met het geloof, zowel islamitisch als christelijk. De ingreep vindt meestal plaats bij jonge meisjes, de exacte leeftijd verschilt per land.

Alle vormen van vrouwelijke genitale verminking zijn in Nederland strafbaar. Ook inwoners van Nederland die hun dochter in het buitenland laten besnijden plegen een strafbaar feit en kunnen in Nederland worden vervolgd.

Belangrijk: bij een vermoeden van VGV dient door de aandachtsfunctionaris direct contact te worden opgenomen met het AMK.

Eergerelateerd geweld

Eergerelateerd geweld is geestelijk of lichamelijk geweld dat wordt gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in reactie op een schending van de eer van een man, vrouw of familie.

Onder eergerelateerd geweld vallen bijvoorbeeld bedreiging met eermoord, aanzetten tot zelfmoord, mishandeling of verminking, verstoting of bedreiging daarmee en uithuwelijking. Eerwraak is de meest extreme vorm omdat het slachtoffer hierbij wordt vermoord.

Belangrijk: bij een vermoeden van eergerelateerd geweld dient door de aandachtsfunctionaris direct contact te worden opgenomen met het AMK of met een persoon of school met specifieke expertise over dit onderwerp zoals het Landelijk Expertisecentrum Eergerelateerd geweld (LECEGG).

3 De Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

De route van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling biedt via een stappenplan ondersteuning aan directie en medewerkers door duidelijk te maken wat van hen wordt verwacht en op welk moment. Het vijfstappenplan geeft aan wat er het beste kan worden gedaan wanneer er verwaarlozing, mishandeling of misbruik wordt gesignaleerd. Doel van de meldcode is om te helpen bij het herkennen en het er naar handelen bij signalen die op kindermishandeling of huiselijk geweld kunnen duiden.

De 5 stappen van de meldcode zijn:

Stap 1: in kaart brengen van signalen;

Stap 2: collegiale consultatie en raadplegen van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling;

Stap 3: gesprek voeren met de ouders;

Stap 4: wegen van aard en ernst;

Stap 5: beslissen: hulp organiseren en effecten volgen of melden en bespreken

De stappen gaan in *vanaf* het moment dat er signalen zijn geconstateerd. Signaleren wordt gezien als een belangrijk onderdeel van de beroepshouding van de medewerkers die binnen de school werkzaam zijn. Daarom is “signalering” geen stap in het stappenplan, maar een grondhouding die in ieder contact met het kind en de ouder wordt verondersteld. De stappen wijzen de medewerker de weg als hij denkt dat er signalen zijn van huiselijk geweld of van kindermishandeling. De medewerker kan gebruik maken van signalenlijsten (bijlage 1) of de checklist (bijlage 2). Deze signalenlijsten en checklist kunnen de medewerker steunen in de beoordeling en besluitvorming. **In de meldcode** zelf worden alle stappen uitgebreid beschreven, evenals de rol en verantwoordelijkheden van personen binnen de school.

3.1 Volgorde van de stappen

De stappen die worden beschreven zijn in een bepaalde volgorde gerangschikt. Deze volgorde is niet dwingend. Waar het om gaat, is dat de medewerker op enig moment in het proces alle relevante stappen heeft doorlopen, voordat hij besluit om een melding te doen. Zo zal het soms voor de hand liggen om met de ouders in gesprek te gaan over bepaalde signalen. In andere gevallen zal de medewerker eerst overleg willen plegen met een collega of aandachtsfunctionaris. Ook kan de aandachtsfunctionaris de keuze maken eerst het AMK te consulteren voordat hij het gesprek met de ouders aangaat. Stappen kunnen soms twee of drie keer worden gezet.

3.2 Termijnen van de stappen

Er zijn geen termijnen beschreven per stap. Reden hiervan is dat elke situatie anders is. Wanneer er sprake zou zijn van een tijdspad zullen alle situaties in datzelfde tijdspad moeten worden afgehandeld. Dit is niet mogelijk en doet geen recht aan de situatie van elk individu. Er is daarom wettelijk geen tijdspad vastgelegd. In elke situatie van huiselijk geweld en kindermishandeling wordt opnieuw een inschatting gemaakt van de ernst en mate van spoed. Het is aan de aandachtsfunctionaris (al dan niet in overleg met leidinggevende en de school) om effectief en verantwoord te handelen.

4 In gesprek met de ouder/verzorger of de leerling

Na het collegiaal overleg en eventueel het adviesgesprek met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, volgt een gesprek met de ouder. Omdat openheid een belangrijke grondhouding is, wordt in het stappenplan zo snel mogelijk contact gezocht met de ouder (of met de ouders) om de signalen te bespreken. Soms zal het vermoeden door het gesprek worden weggenomen, volgende stappen van het stappenplan zijn dan niet nodig. Worden de zorgen over de signalen door het gesprek niet weggenomen, dan worden ook de volgende stappen gezet.

Heeft een medewerker behoefte aan ondersteuning bij deze stap, dan kan hij ook daarover advies vragen aan de aandacht functionaris binnen de eigen school of en/of aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld.

In het gesprek met de ouder gaat het er om dat de medewerker:

- het doel van het gesprek uitlegt;
- de signalen (de feiten die hij heeft vastgesteld en de waarnemingen die hij heeft gedaan) bespreekt;
- de ouder uitnodigt om daarop te reageren;
- na de reactie van de ouder zo nodig komt tot een interpretatie van wat hij heeft gezien en gehoord en wat in reactie daarop verteld is.

4.1 Gesprek met kinderen

Ook als een leerling nog jong is, is het van belang dat de medewerker het gesprek met de leerling aangaat, tenzij dat vanwege zijn jeugdige leeftijd echt niet mogelijk is, of te belastend voor hem is. De medewerker beoordeelt zelf, of een gesprek zinvol en mogelijk is. Dit gebeurt waar mogelijk in overleg met de aandacht functionaris, of met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling.

Kindermishandeling aanpakken is een zaak van volwassenen

Het doel van een gesprek met een leerling is het ondersteunen en het laten uiten van gevoelens en gedachten van de leerling. Het doel van een gesprek is *niet* om via de leerling de situatie te onderzoeken. De leerling is het slachtoffer en kan hierdoor in een onveilige situatie geraten of kan gaan worstelen met loyaliteit ten opzichte van de ouder. Wees als leerkracht bewust van de sterke loyaliteitsgevoelens van een kind ten opzichte van zijn ouders. Val nooit de ouders af tegenover de leerling, al hebben ze nog zulke afschuwelijke dingen gedaan. De leerling zal over het algemeen geen vertrouwen meer hebben in iemand die zijn ouders veroordeelt. Wel kan het gevoel van de leerling worden verwoord of bevestigd.

Beloof nooit geheimhouding

Zeg nooit op voorhand geheimhouding toe aan een leerling. Veel kinderen willen in eerste instantie alleen iets vertellen als er beloofd wordt om het tegen niemand anders te zeggen. Als deze belofte gegeven wordt, komt de medewerker voor een groot dilemma te staan als de leerling vertelt dat het mishandeld wordt: zij moet dan of het vertrouwen van de leerling schenden of medeplichtig worden aan het in stand houden van een schadelijke situatie. De medewerker die een leerling geheimhouding belooft uit angst dat de leerling anders blijft zwijgen, moet zich wel bewust zijn van de consequenties van deze belofte.

Wel kan een medewerker de leerling wel beloven dat zij te ondernemen stappen van te voren aan de leerling verteld.

4.2   Gesprek met de ouder(s)

Normaal gesproken zal er een gesprek over de signalen worden gevoerd met de ouder(s). Dit is niet alleen van belang als de ouders mogelijk betrokken zijn bij het huiselijk geweld of de mishandeling, maar ook als dit niet aan de orde is. De ouders behoren, zeker als zij het gezag uitoefenen, als regel te worden geïnformeerd over wat er bij hun kind speelt.

NB: Een gesprek met (een van) de ouders kan achterwege blijven in verband met de veiligheid van de leerling of die van anderen. Bijvoorbeeld als de medewerker redenen heeft om aan te nemen dat hij de leerling dan uit het oog zal verliezen omdat de ouders het van school zullen halen, of niet meer naar school zullen brengen, of dat het geweld zal escaleren.

4.3   Positie van de leerling ouder en zijn ouder(s)

Is de leerling nog geen 12 jaar oud, dan voert de medewerker het gesprek zoals hierboven beschreven met de ouder(s) van de leerling.

Is de leerling 12 jaar of ouder dan wordt het gesprek gevoerd met de ouders en met de leerling zelf.

Melding zonder gesprek met de ouder of zijn ouders

In de instructie bij de vijfde stap wordt aangegeven in welke gevallen er kan worden afgezien van contacten met de ouder over de melding. Het gaat om situaties waarin de veiligheid van een van de betrokkenen in het geding zou kunnen komen. Ook kan van een gesprek worden afgezien als er goede redenen zijn om aan te nemen dat de leerling van school weg blijft en hierdoor uit zicht raakt.

4.4   Bekendmaken van de identiteit van de melder bij vermoedens van kindermishandeling

Artikel 55 van het Uitvoeringsbesluit Wet op de Jeugdzorg geeft als hoofdregel dat de identiteit van de melder door het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling aan het gezin bekend wordt gemaakt.

Een melder kan echter ten opzichte van het gezin anoniem blijven als de melding:

een bedreiging vormt of kan vormen voor de leerling, voor andere leerlingen of voor de medewerker of zijn medewerkers; of de vertrouwensrelatie zou kunnen verstoren tussen de medewerker en de leerling of de ouder(s).

5 Samenwerking met andere organisaties

Rondom de zorg voor kinderen is er contact met andere organisaties. Het is belangrijk dat de school deze organisaties en hun functies kent en hen weet te vinden. In het kader van de meldcode zal het meeste beroep worden gedaan op het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Bij iedere stap van de meldcode geldt dat er altijd contact op kan worden genomen met het AMK. Ook andere organisaties kunnen ingeschakeld worden. Zorgen over een kind hoeven niet altijd op kindermishandeling of huiselijk geweld te duiden. Ze kunnen ook te maken hebben met de opvoeding. Als de problemen veroorzaakt worden door de opvoedingssituatie dan kan bijvoorbeeld ook contact worden opgenomen met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).

Dit hoofdstuk geeft informatie over de volgende organisaties:

- Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK)
- Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG)
- Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)
- Zorgadviesteam (ZAT)
- Geestelijke Gezondheidsdienst (GGD)
- Kinderbescherming
  - Bureau Jeugdzorg (BJz)
  - Raad voor de Kinderbescherming
  - Kinderrechter en kinderschermingsmaatregelen
- Landelijk Expertisecentrum Eergerelateerd Geweld (LECEGG)

In bijlage 4 van deze handleiding staat een algemeen overzicht van websites en adressen van instanties en organisaties waar de medewerker terecht kan voor ondersteuning en advies.

5.1 Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK)

Het AMK maakt onderdeel uit van Bureau Jeugdzorg. De medewerker kan bij het AMK terecht voor advies en om zorgen over een kind te melden.

Advies

Ouders en medewerkers kunnen voor advies terecht bij het AMK. In de school zal over het algemeen de aandachtsfunctionaris contact zoeken met het AMK om over de volgende onderwerpen van gedachten te wisselen:

- een inschatting te maken van de problemen van het kind;
- te overleggen hoe de vermoedens met de ouders kunnen worden besproken;
- te overleggen welke hulp de school het kind of de ouders kan bieden;
- risicotaxatie.

Als er meer dan één adviesgesprek nodig is, dan wordt gesproken over een consult. Het AMK kan dan ondersteunen bij de aanpak van een vermoedelijke situatie van kindermishandeling. Zo kan bijvoorbeeld een maatschappelijk werkende of vertrouwensarts van het AMK hulp bieden bij het voorbereiden van gesprekken met de ouders over de zorgen die zijn geconstateerd. Voor een adviesgesprek of consult hoeft de naam van het kind en van het gezin niet genoemd te worden. Het AMK legt in dit stadium nog geen persoonsgegevens over het gezin vast.

Melden

Als bij het volgen van de stappen wordt besloten tot het doen van een melding, gaat het AMK een onderzoek naar het huiselijk geweld of kindermishandeling starten.

Het AMK houdt de aandacht functionaris op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang worden gezet. Bij een melding moeten oudergegevens worden verstrekt omdat het AMK anders geen acties in gang kan zetten naar aanleiding van de melding. Voor een melding bij het AMK is geen toestemming van ouders nodig.

Het AMK doet na een melding onderzoek naar de signalen. Het AMK gaat in gesprek met de ouders en belangrijke personen rondom het kind. Ook andere instanties zoals de BSO of de huisarts kunnen door het AMK gevraagd worden om informatie over het gezin te geven. Op basis van de resultaten van dit onderzoek besluit het AMK wat er moet gebeuren. Vaak zal vrijwillige hulp in gang worden gezet, maar het AMK kan ook beslissen om een melding te doen bij de Raad voor de Kinderbescherming en/of om aangifte van mishandeling te doen bij de politie.

Bij een melding dient de aandacht functionaris zoveel mogelijk zijn signalen te melden, dit wil zeggen de feiten en gebeurtenissen die zijn waargenomen. Meldt de aandacht functionaris ook feiten en gebeurtenissen die anderen hebben gezien of gehoord, dan moet hij deze 'andere bron' duidelijk in de melding noemen. De aandacht functionaris legt alles vast in leerling dossier (zie hoofdstuk 6.5).

N.B. Wanneer er advies gevraagd wordt bij het AMK kan dit anoniem gedaan worden. Zodra er een melding gedaan wordt kan dit voor professionals niet anoniem.

5.2 Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG)

Als basisonderwijs wordt in principe altijd contact gezocht met het AMK. Wanneer er echter zorgen zijn over huiselijk geweld waarbij ouders c.q. meerderjarige huisgenoten betrokken zijn, dan kan de melding ook worden gedaan bij het Steunpunt Huiselijk Geweld. Het Steunpunt zal na een melding contact zoeken met de ouders om te beoordelen welke hulp noodzakelijk is, om vervolgens deze hulp voor het slachtoffer en de pleger te organiseren en hen daarvoor zo nodig te motiveren. Wanneer er kinderen bij zijn betrokken zal het SHG doorgaans doorverwijzen naar het AMK. In 2015 worden het AMK en het SHG samengevoegd tot één instantie.

5.3 Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is een inlooppunt voor gezinnen. Ouders, verzorgers, kinderen, jongeren tot 23 jaar en professionals kunnen hier terecht met alle vragen over opvoeden en opgroeien. Elke gemeente heeft minimaal één centrum. In grote steden zijn over het algemeen meer CJG's. Het CJG heeft als taak de huidige opvoed- en opgroeiondersteuning te verbinden, te verbeteren en te versterken.

5.4 Zorgadviesteam (ZAT)

Een Zorgadviesteam (ZAT) is een samenwerkingsverband van peuterspeelzalen, kinderopvang of scholen en jeugdhulpverleningsorganisaties zoals Algemeen Maatschappelijk Werk, Bureau Jeugdzorg en de Jeugdgezondheidszorg. Gezamenlijk zorgen zij dat kinderen met problemen op tijd gesignaleerd worden en dat ze zo snel mogelijk de goede hulp krijgen. Het uitgangspunt voor deze samenwerking is altijd dat de leerling er beter van wordt. Er zijn ZAT's voor kinderen van 0 tot 4 jaar, van 4 tot 12 jaar en van 12 tot 18 jaar. Waar dat nodig is, kan het dossier worden overgedragen zodra een kind een leeftijdsgrens passeert.

Het ZAT ondersteunt peuterspeelzalen, kinderopvang en onderwijs bij het signaleren en bespreekbaar maken van zorgen met ouders. Tijdens een bespreking van een kind maken de deskundigen in het ZAT gezamenlijk een inschatting van de situatie en beoordelen zij wat de beste actie voor dit kind zou zijn. Ook spreken zij af welke organisatie actie onderneemt en wanneer. In de volgende bijeenkomst van het ZAT wordt dan de voortgang besproken: zijn de afgesproken acties uitgevoerd en hebben die het gewenste resultaat gehad? Wat moet er nu nog gebeuren, wie blijft de leerling zo nodig volgen. Doordat verschillende organisaties in het ZAT samenwerken, blijven kinderen in beeld. Een ZAT brengt dus de zorg naar de peuterspeelzalen, kinderopvang of de scholen, en de signalen naar de zorg.

5.5 De gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD)

Een van de belangrijkste taken van de GGD is het geven van voorlichting op allerlei gebieden. Daarnaast houdt zij zich onder andere bezig met de gezondheid van de jeugd. Kinderen komen tijdens hun schoolcarrière meerdere malen in contact met de afdeling jeugdgezondheidszorg (JGZ) van de GGD.

5.6 De kinderbescherming

De kinderbescherming bestaat uit Bureau Jeugdzorg (BJz), de Raad voor de Kinderbescherming en de rechter. Als het nodig is, geven zij hulp aan een gezin. Eerst is die hulp vrijwillig. Als een gezin hier niet voor openstaat, wordt de hulp verplicht.

Bureau Jeugdzorg (BJz)

Ouders/verzorgers zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kind. Bij opvoedingsproblemen kunnen zij geïndiceerde zorg krijgen. Deze zorg wordt geïndiceerd door BJz. Ouders kunnen BJz ook zelf inschakelen. BJz probeert het gezin te helpen om de moeilijkheden op vrijwillige basis op te lossen. Wanneer er gedwongen hulp nodig is, dan wordt dit uitgevoerd door de Jeugdbescherming.

Raad voor de Kinderbescherming

Soms accepteren ouders niet de hulp die volgens het AMK wel nodig is. De overheid grijpt dan in. Het AMK meldt het kind aan bij de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK). De RvdK onderzoekt of de ontwikkeling van het kind ernstig in gevaar is. Als dat uit het onderzoek blijkt, kan de rechter een kinderbeschermingsmaatregel opleggen. De RvdK legt een verzoek daarvoor neer bij de kinderrechter. De raad kan ook besluiten het gezin terug te verwijzen naar Bureau Jeugdzorg als verplichte hulp (nog) niet nodig is.

Kinderrechter en kinderbeschermingsmaatregelen

De kinderrechter besluit uiteindelijk of een kinderbeschermingsmaatregel nodig is. Als dat zo is, voert Bureau Jeugdzorg of een landelijk werkende instelling voor voogdij of gezinsvoogdij de maatregel uit. Er bestaan twee soorten maatregelen: de ondertoezichtstelling en de ontheffing of ontzetting uit het ouderlijk gezag.

5.7 Landelijk Expertisecentrum Eergerelateerd Geweld (LEC EGG)

Het LEC EGG is bedoeld als vraagbaak voor eerkwesties en doet ook onderzoek. Instanties kunnen het expertisecentrum raadplegen.

6 Beroepsgeheim, meldrecht en registratie

In dit gedeelte wordt enige achtergrondinformatie gegeven, met name over het beroepsgeheim, het wettelijk meldrecht en de verhouding tussen het beroepsgeheim en het meldrecht.

6.1 Inhoud en doel van het beroepsgeheim

In dit hoofdstuk wordt gesproken over het beroepsgeheim, ook wel zwijgplicht genoemd. Overal waar zwijgplicht staat vermeld kan ook beroepsgeheim gelezen worden.

Algemene zwijgplicht

Iedere medewerker die individuele kinderen hulp, zorg, steun, of een andere vorm van begeleiding biedt, heeft een zwijgplicht. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt genoemd, verplicht de medewerker om, kort gezegd, geen informatie over de leerling aan derden te verstrekken, tenzij de ouder daarvoor toestemming heeft gegeven.

Doel van de zwijgplicht is de drempel voor de toegang tot de hulpverlening zo laag mogelijk te maken en de ouder het vertrouwen te geven dat hij vrijuit kan spreken.

De zwijgplicht geldt voor medewerkers in het onderwijs. Daarnaast geldt dit ook voor bijvoorbeeld maatschappelijk werkers, ouderenwerkers, jeugdhulpverleners, medisch hulpverleners, medewerkers in de kinderopvang en in peuterspeelzalen. Het geldt ook voor begeleiders en hulpverleners van de reclassering en van justitiële (jeugd)inrichtingen, al maakt het gedwongen kader van het strafrecht in sommige gevallen een zekere inbreuk op de zwijgplicht.

De hierboven beschreven algemene zwijgplicht voor hulpverleners en begeleiders is niet specifiek opgenomen in een bepaalde wet, maar wordt afgeleid uit de privacybepalingen uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (artikel 8) en uit de Grondwet (artikel 10). Deze bepalingen worden nog eens ondersteund door artikel 272 Wetboek van Strafrecht dat een verbod bevat op het verbreken van geheimen die aan de medewerker zijn toevertrouwd.

Specifieke zwijgplicht

Een aantal beroepsgroepen kent een specifieke zwijgplicht die is geregeld in een 'eigen' wet. Dit geldt bijvoorbeeld voor medisch hulpverleners, zoals artsen en verpleegkundigen, zij vinden hun zwijgplicht in artikel 88 van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg en in artikel 7:457 Burgerlijk Wetboek. Voor medewerkers in de jeugdzorg is de zwijgplicht specifiek geregeld in artikel 53 van de Wet op de jeugdzorg. Vertrouwensinspecteurs in het onderwijs kennen een eigen bepaling over de omgang met hun zwijgplicht in artikel 6 van de Wet op het onderwijstoezicht.

6.2 Paradox van de geheimhoudingsplicht

Er doet zich bij de omgang met de zwijgplicht een zekere paradox voor. De zwijgplicht is hét instrument bij uitstek om er voor te zorgen dat mensen naar de medewerker toe komen en ook bereid zijn om open over hun zorgen te spreken. Ze mogen er immers op vertrouwen dat hun verhaal niet zomaar elders terecht komt. Maar een te rigide omgang met de zwijgplicht kan tot gevolg hebben dat een ouder die dringend hulp nodig heeft juist niet geholpen wordt, omdat de medewerker meent dat hij vanwege zijn zwijgplicht niet in mag grijpen.

Al met al is de omgang met de zwijgplicht een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig. De meldcode wil daarin een handreiking bieden voor zover het gaat om signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Vragen van toestemming

Bij het verstrekken van gegevens van een ouder aan een ander, dus ook bij het doen van een melding aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, geldt als hoofdregel dat de medewerker zich inspant om toestemming voor zijn melding te krijgen. De meldcode schetst daarvoor de werkwijze. Geeft de ouder zijn toestemming, dan kan een melding worden gedaan. Weigert de ouder, ondanks de inspanning van de medewerker, zijn toestemming, dan houdt het *niet* op maar maakt de medewerker een *nieuwe afweging*.

NB1: De Wet bescherming persoonsgegevens bepaalt dat een kind vanaf zijn 16^e jaar zelf toestemming geeft aan een medewerker voor het verstrekken van zijn gegevens aan een ander (al dan niet in de vorm van het doen van een melding). De Wet op de jeugdzorg en de Wet inzake de geneeskundige behandelingsovereenkomst geven een kind dit recht zelfs al vanaf zijn 12^e jaar. Toch moet over een melding, als het gaat om een kind vanaf 12 of 16 jaar *die nog thuis woont*, ook gesproken worden met zijn ouders. Want bij de melding worden doorgaans niet alleen gegevens over de leerling verstrekt maar ook over zijn ouder(s).

NB2: Van het vragen van toestemming kan worden afgezien in verband met de veiligheid van de leerling, van de medewerker of die van anderen.

6.3 Conflict van plichten

Zo oud als de zwijgplicht is ook de notie dat een medewerker door zijn zwijgplicht in de knel kan komen. Er kunnen zich situaties voordoen waarin de medewerker alleen door te spreken de leerling kan helpen, terwijl hij voor dit spreken geen toestemming krijgt. Er kan in dat geval sprake zijn van een *conflict van plichten*. De plicht om te zwijgen vanwege de zwijgplicht, botst met de plicht om de leerling te helpen juist door met een ander over hem te spreken. Het gaat dan altijd om een kind die zich in een ernstige situatie bevindt en die alleen kan worden geholpen door een ander bij de aanpak te betrekken.

In de (tucht)rechtspraak wordt in geval van een conflict van plichten erkend dat een medewerker, ook zonder toestemming van de ouder, over hem mag spreken. Uiteraard moet een dergelijk besluit om de zwijgplicht te doorbreken zorgvuldig worden genomen. Beantwoording van de volgende vijf vragen leidt doorgaans tot een zorgvuldige besluitvorming.

1. Kan ik door te spreken *zwaarwegende belangen van de leerling behartigen*?
2. Is er een *andere mogelijkheid* om ditzelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn zwijgplicht hoeft te verbreken?
3. Waarom is het niet mogelijk om *toestemming van de ouder* te vragen of te krijgen voor het bespreken van zijn situatie met iemand die hem kan helpen?
4. Zijn de *belangen van de leerling* die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de ouder heeft bij mijn zwijgen?
5. Als ik besluit om te spreken *aan wie moet ik dan, welke informatie* verstrekken zodat het geweld of de mishandeling effectief kan worden aangepakt?

Beoordeling van een besluit over het doorbreken van de zwijgplicht

- Zou achteraf een toetsende organisatie gevraagd worden om een oordeel te geven over het optreden van de medewerker, dan wordt vooral de *zorgvuldigheid beoordeeld waarmee het besluit om de geheimhouding te verbreken tot stand is gekomen*. Daarbij wordt o.a. gelet op:
  - collegiale consultatie;
  - raadpleging van het Steunpunt Huiselijk Geweld of het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling;
  - aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen;
  - zorgvuldige en concrete afweging van belangen en
  - de contacten die er met de ouder zijn geweest over de melding. Concreet gaat het er dan om of de medewerker zich, gelet op zijn mogelijkheden en op de omstandigheden waarin de leerling verkeert, heeft ingespannen om de ouder toestemming te vragen, of om hem te informeren, indien het verkrijgen van toestemming niet mogelijk bleek.

Als hulpmiddel bij de besluitvorming over het verbreken van de geheimhoudingsplicht en het doen van een melding, wordt verwezen naar de website van de privacy helpdesk van het Ministerie van Justitie, www.huiselijkgeweld.nl/cgi-bin/beroepsgeheim.cgi.

NB: Het is, ook in verband met de toetsbaarheid van het besluit achteraf, belangrijk om een besluit over het melden van een kind zonder dat de ouder daarvoor zijn toestemming heeft gegeven zorgvuldig vast te leggen. Niet alleen de melding dient te worden vastgelegd, ook de belangen die zijn afgewogen en de personen die van te voren over het besluit zijn geraadpleegd.

6.4 Wettelijk meldrecht

Voor vermoedens van kindermishandeling is het onderdeel van het conflict van plichten nog eens bevestigd in artikel 53 lid 3 van de Wet op de jeugdzorg dat een uitdrukkelijk meldrecht bevat. Iedere medewerker met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht heeft op basis van dit wettelijk meldrecht het recht om vermoedens van kindermishandeling, zo nodig zonder toestemming van de leerling en/of de ouder, bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling te melden.

Daarnaast omvat het meldrecht het recht voor de medewerker om op verzoek van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling informatie over de leerling en/of zijn ouders te verstrekken, eveneens zo nodig zonder toestemming van de leerling en/of de ouder.

6.5 Registratie

Het is belangrijk dat de school alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen schriftelijk worden vastgelegd.

In het geval van signalen die kunnen duiden op kindermishandeling wordt geadviseerd een leerlingdossier aan te leggen. Gespreksverslagen kunnen door betrokkenen worden ondertekend.

Leg in het leerlingdossier de volgende gegevens vast:

- Vermeld altijd datum, plaats, situatie en overige aanwezigen;
- Signalen die duidelijk maken welke zorgen u ziet, hoort of ruikt;
- Signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten;
- Contacten over deze signalen;
- Stappen die worden gezet;
- Besluiten die worden genomen;
- Vervolgaantekeningen over het verloop.

Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk:

- Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.
- Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een medewerker die hierin geschoold is (bijvoorbeeld een orthopedagoog).

Bijlage 1   Signalenlijst kindermishandeling 4- tot 12-jarigen

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enzovoort). Hoe meer signalen van deze lijst bij een kind te herkennen zijn, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen.

Deze lijst is niet uitputtend, er kunnen zich andere signalen voordoen die hier niet vermeld staan. Ook kunnen signalen in deze lijst overlappen met signalen in de lijst van kinderen van 0 tot en met 4 jaar of de signalenlijst voor jongeren van 12 tot 19 jaar. (zie hiervoor <http://www.kadera.nl/menu.php?menu=225>)

De signalen die in deze lijsten vermeld worden, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van ouders en gezin genoemd.

Psychosociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen

- Achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling;
- Schijnbare achterstand in verstandelijke ontwikkeling;
- Regressief gedrag;
- Niet zindelijk.

Relationele problemen

Ten opzichte van de ouders:

- totale onderwerping aan de wensen van de ouders;
- sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de ouders;
- onverschilligheid ten opzichte van de ouders;
- kind is bang voor ouders;
- kind vertoont heel ander gedrag als ouders in de buurt zijn.

Relationele problemen

Ten opzichte van andere volwassenen:

- bevriezing bij lichamelijk contact;
- allemansvriend;
- lege blik in de ogen en vermijden van oogcontact;
- waakzaam, wantrouwend.

Relationele problemen

Ten opzichte van andere kinderen:

- speelt niet met andere kinderen;
- is niet geliefd bij andere kinderen;
- wantrouwend;
- terugtrekken in eigen fantasiewereld.

Gedragsproblemen

- Plotselinge gedragsverandering;
- Labiel, nerveus gespannen;
- Depressief;
- Angstig;
- Passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos;
- Agressief;
- Hyperactief;
- Destructief;
- Geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel;
- Vermoeidheid, lusteloosheid;
- Niet huilen, niet lachen;
- Niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn;
- Schuld- en schaamtegevoelens;
- Zelfverwondend gedrag;
- Eetproblemen;
- Anorexia / boulimia;
- Slaapstoornissen;
- Bedplassen / broekpoepen.
-

Medische signalen

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)

- Blauwe plekken;
- Krab-, bijt- of brandwonden;
- Botbreuken;
- Littekens.

Verzorgingsproblemen (specifiek voor verwaarlozing)

- Slechte hygiëne;
- Onvoldoende kleding;
- Onvoldoende geneeskundige en tandheeskundige zorg;
- Veel ongevallen door onvoldoende toezicht;
- Herhaalde ziekenhuisopnamen;
- Recidiverende ziekten door onvoldoende zorg;
- Traag herstel door onvoldoende zorg.

Overige medische signalen

- Ondervoeding;
- Achterblijven in lengtegroei;
- Psychosomatische klachten (buikpijn, misselijkheid, hoofdpijn, etc.).

Kenmerken ouders / gezin

Ouder-kind relatiestoornis

- Ouder troost kind niet bij huilen;
- Ouder klaagt overmatig over het kind;
- Ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind;
- Ouder toont weinig belangstelling voor het kind.

Signalen ouder

- Geweld in eigen verleden;
- Apathisch en (schijnbaar) onverschillig;
- Onzeker, nerveus en gespannen;
- Onderkoeld brengen van eigen emoties;
- Negatief zelfbeeld;
- Steeds naar andere artsen/ziekenhuizen gaan ('shopping');
- Afspraken niet nakomen;
- Kind opeens van school afhalen;
- Aangeven het bijna niet meer aan te kunnen;
- Psychiatrische problemen;
- Verslaafd.

Gezinskenmerken

- 'Multi-probleem' gezin;
- Ouder die er alleen voorstaat;
- Regelmatig wisselende samenstelling van gezin;
- Isolement;
- Vaak verhuizen;
- Sociaaleconomische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, et cetera;
- Veel ziekte in het gezin;
- Draaglast gezin gaat draagkracht te boven;
- Geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen.

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijke kenmerken

- Verwondingen aan genitaliën;
- Vaginale infecties en afscheiding;
- Jeuk bij vagina en/of anus;
- Problemen bij het plassen;
- Recidiverende urineweginfecties;
- Pijn in de bovenbenen;
- Pijn bij lopen en/of zitten;
- Seksueel overdraagbare ziekten.

Relationele problemen

- Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder.

Gedragsproblemen

Afwijkend seksueel gedrag:

- excessief en/of dwangmatig masturberen;
- angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact;
- niet leeftijdsadequaat seksueel spel;
- niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit;
- angst om zich uit te kleden;
- angst om op de rug te liggen;
- negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam;
- schrikken bij aangeraakt worden;
- houterige motoriek (onderlichaam 'op slot');
- geen plezier in bewegingsspel.

Signalen die specifiek zijn voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

Gedragsproblemen

- Aggressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader of moeder (sommige kinderen, met name jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/zusjes te slaan);
- Opstandigheid;
- Angst;
- Negatief zelfbeeld;
- Passiviteit en teruggetrokkenheid;
- Zichzelf beschuldigen;
- Verlegenheid.

Problemen in sociaal gedrag en competentie:

- wantrouwen ten aanzien van de omgeving;
- gebrek aan sociale vaardigheden.

Signalen die specifiek zijn voor het syndroom van Münchhausen by Proxy (MBPS)

Het syndroom Münchhausen by Proxy (MBPS) is een ernstige vorm van kindermishandeling. Degene met dit syndroom (vaak moeder), komt liefdevol en bezorgd over, zoekt zeer regelmatig intensieve medische hulp voor een kind, maar is zelf degene die het kind bewust ziek maakt. Dit door toediening van middelen, het toebrengen van verwondingen of infecties. MBPS kan zeer ingrijpende vormen aannemen: ca. 10% van de kinderen overlijdt aan de gevolgen van MBPS. Signalen die kunnen duiden op het betreffende syndroom zijn o.a.:

- Onderzoeksgegevens kloppen niet met het ziektebeeld;
- Medische gegevens over eerdere behandelingen zijn moeilijk te verkrijgen;.
- Symptomen verdwijnen wanneer ouder en kind worden gescheiden;
- Een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek;
- De moeder schrikt niet terug voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en daar zelfs op aandringt;
- Voorvallen vinden in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen;
- De volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulten, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie;
- Het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten;
- De moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis;
- Het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden;
- Vaak van arts wisselen.

Het onderscheid met postnatale depressie bij de moeder, wiegendood of kinderen die niet goed groeien veroorzaakt door iets anders dan MBPS, is dat in deze gevallen de moeders vaak dankbaar zijn als ze ontlast worden van de zorg voor hun kind, terwijl MBPS-moeders die zorg niet willen uitbesteden.

Signalen die kunnen duiden op eer gerelateerd geweld

- (structureel) verzuim, mogelijk gestimuleerd door ouders;
- verminderde prestaties;
- verzoek om verlengde vakantie;
- te laat terugkeren uit land van herkomst;
- opzien tegen komende vakantie;
- gehaald/gebracht worden en/of surveillance door broers of neven op school/werk, niet zelfstandig mogen reizen;
- sociale isolatie/ verbreking vriendschappen zonder duidelijke reden;
- verandering van kleding, van modern naar traditioneel of andersom;
- algehele gedragsveranderingen (zie ook gezondheid en gedrag);
- er wordt geroddeld over een meisje op school en/ of haar broers/neven hebben veel ruzie over haar;
- deelname aan school/werkuitjes zeer beperkt, na werk/school weinig uitlooptijd, geen flexibiliteit;
- dubbelleven, groot verschil in gedrag tijdens/buiten school.

Bijlage 2   Checklist signalen

Naam leerling(e):

Leeftijd:

School:

Groep:

Materiële omstandigheden

- ☐ Er zijn problemen betreffende de woning waarin de leerling woont.
- ☐ De leerling krijgt onvoldoende materiële verzorging of er is sprake van onvoldoende investering in algemeen gangbare uitgaven.
- ☐ Het gezin/de leerling heeft financiële problemen of is afhankelijk van een uitkering en/of anderen.
- ☐ Het gezin/de leerling woont in een buurt die ontoereikend of onveilig is voor het grootbrengen/ opgroeien van leerlingen.
- ☐ Het gezin/de leerling heeft geen vaste woon- of verblijfplaats of verhuist vaak.

Gezondheid, lichamelijk functioneren, seksualiteit en verzorging

Het leefgebied 'Gezondheid' betreft de lichamelijke en de geestelijke gezondheid van de leerling en/of de ouder(s) en het functioneren en de ontwikkeling van de leerling.

- ☐ De leerling heeft problemen of een stoornis op het gebied van het emotionele en/of sociale functioneren en/of het gedrag.
  - ☐ Risicovol gedrag van de ouder(s) en/of inadequate lichamelijke en medische verzorging die de (ongeboren) jeugdige kan schaden.
  - ☐ De leerling heeft (onverklaarbaar) letsel en/of lichamelijke klachten die op kindermishandeling of jeugdprostitutie kunnen wijzen.
  - ☐ De leerling is minderjarig en (aanstaand) ouder.
  - ☐ Er is sprake van middelenmisbruik (alcohol, drugs, medicatie), gok- of computerverslaving bij de leerling en/of de ouder(s)/ander gezinslid.
  - ☐ De ouder (of een ander gezinslid) heeft fysieke/zintuiglijke problemen en/of handicaps, sociale, emotionele, cognitieve of gedragsproblemen en/of een specifieke emotionele, gedrags- of persoonlijkheidsstoornis.
  - ☐ Ingrijpende gebeurtenissen (life events).
-
-
-

Opvoeding & gezinsrelaties

Het leefgebied 'Opvoeding & Gezinsrelaties' betreft de pedagogische en relationele condities in het gezin waarin de leerling opgroeit.

- ☐ Er is onenigheid binnen het gezin of tussen de ouders en/of de relatie tussen jeugdige en ouders is problematisch.
- ☐ De leerling is slachtoffer van kindermishandeling.
- ☐ De ouders hebben problemen in de opvoeding van de leerling en/of er zijn factoren die het ouderschap bemoeilijken.
- ☐ Er is sprake van een civielrechtelijke kinderbeschermingsmaatregel.
- ☐ Er zijn problemen met veranderingen in de gezinssamenstelling (die voor instabiliteit in het gezin zorgen).

- ☐ Er is sprake van hulpverlening aan een gezinslid vanwege ernstige problematiek.
  - ☐ Een ander gezinslid dan de leerling is betrokken bij criminele activiteiten.
-
-
-

Onderwijs & Kinderopvang

Het leefgebied 'Onderwijs & Kinderopvang' betreft het onderwijs, kinderopvang en/of gastouderopvang.. Daarnaast gaat het ook om de omstandigheden die de onderwijssituatie van het kind kunnen beïnvloeden.

- ☐ Het kind heeft problemen in het cognitief functioneren, leren en schoolprestaties.
  - ☐ Het kind is van school/kinderopvang/gastouderopvang gestuurd.
  - ☐ Het kind wisselt veelvuldig van school.
  - ☐ Het kind is leerplichtig en gaat niet naar school.
  - ☐ Kenmerken van de dagbesteding die op problemen en/of risico's kunnen wijzen.
  - ☐ Kenmerken van onderwijs, kinderopvang, gastouderopvang en/of betrokkenheid ouder(s) die op problemen en/of risico's kunnen wijzen.
-
-

-
- ☐ Kenmerken van opleiding/werk/betrokkenheid ouder(s) die op problemen en/of risico's kunnen wijzen.
-
-
-

Sociale omgeving buiten het gezin

Het leefgebied 'Sociale omgeving buiten het gezin en de school' betreft de omgeving (en met name de relaties in die omgeving) van de leerling buiten het gezin en buiten school/werk en het gedrag van de leerling in die omgeving. Dus bijvoorbeeld de kwaliteit van vriendschapsrelaties, het gedrag van de leerling (en evt. overlast/criminaliteit) op straat en openbare plekken (kinder- en jongerenwerk in buurthuis, winkels, cafés, etc.).

- ☐ Er is sprake van een gebrekkig(e) (interactie met het) sociaal netwerk van de ouders en/of de leerling heeft geen hobby's of interesses.
- ☐ De leerling en/of ouders maken geen of weinig gebruik van (sociale) voorzieningen en/of zijn onbereikbaar voor voorzieningen en/of zijn zorgwekkende zorgmijders.
- ☐ De leerling en/of zijn ouders ervaren uitsluiting, discriminatie of intimidatie/pesterij als gevolg van het behoren tot een specifieke groep.
- ☐ De relatie tussen de leerling en leeftijdsgenoten en/of volwassenen is problematisch.
- ☐ De leerling en/of zijn ouders hebben in de leefomgeving gedragsproblemen of zijn betrokken bij criminele activiteiten.
- ☐ De leerling is slachtoffer van criminaliteit.
- ☐ De leerling is makkelijk beïnvloedbaar door anderen en daardoor kwetsbaar.
-
-
-

Specifieke en andere signalen

Probleembeschrijving

Waar maakt u zich zorgen over? Wat neemt u concreet waar aan problemen bij de leerling, op school, in gezin of sociaal netwerk? Hoe vaak en in welke situatie(s) doet het probleem zich voor? Hoe lang speelt het probleem al? Omschrijf duidelijk de kern van het probleem dat aangepakt moet worden.

Eerdere of lopende aandacht, onderzoek, hulp of begeleiding

Wat heeft de school nu of eerder gedaan om het probleem aan te pakken, de situatie te veranderen?

Heeft een externe organisatie nu of eerder iets gedaan om de probleemsituatie te veranderen?

Indien er een diagnose is gesteld, geef aan welke.

Wat heeft de leerling in uw optiek nodig aan ondersteuning, zorg of hulp?

Ziet u bij de leerling, school, gezin en/of sociaal netwerk aangrijpingspunten om de probleemsituatie aan te pakken?

Bijlage 3   Melding bij het Advies & Meldpunt Kindermishandeling (AMK)

Inleiding

Beschrijf aan de hand van de aandachtspunten de situatie voor zover u bekend en van toepassing. De aandachtspunten zijn helpend, maar ook leidend in het geven van de beschrijving per specifiek domein.

Algemeen

Gegevens van de melder:

- Naam, adres, telefoon;
- relatie tot de betrokkenen;
- aanleiding en reden om nu te melden;
- vraag en verwachtingen;
- datum van de bespreking/aankondiging van de melding;
- zijn ouders/verzorgers op de hoogte van de melding, mondeling of schriftelijk.
- Reactie ouder(s)/verzorgers.

Gezinsgegevens

Gegevens van de ouders/verzorgers (naam, adres(sen) en telefoon, burgerlijke staat).

Gegevens van de leerling(n) (naam, geboortedatum, geslacht, adres, telefoonnummer, ouderlijk gezag).

Vermoedelijke mishandeling

De aard, de ernst en het verloop (is er een toename in ernst; is er sprake van escalerende problematiek); frequentie (incidenteel/structureel). Informatie zo concreet mogelijk, gebaseerd op eigen waarneming en indrukken.

Beschrijving:

Jeugdige

Psychosociaal functioneren; lichamelijke gezondheid en letsel; ontwikkeling; bijzonderheden (bv. handicaps, ziekte).

Beschrijving:

Opvoeding/verzorging

Bescherming en veiligheid; basale verzorging; emotionele warmte (ondersteuning); regels en grenzen; stimulering; stabiliteit.

Beschrijving:

Ouders

Pedagogische kennis en vaardigheden; persoonlijk functioneren; beschikbaarheid (fysiek/emotioneel); voorgeschiedenis; partnerrelatie (duurzaamheid, klimaat).

Beschrijving:

Gezin en omgeving

Gezinssamenstelling; gezinsklimaat (warm, kil, betrokken, loszand gezin, kluwengezin, aanpassend aan omgeving, eigen waarden en normenpatroon); de sociaal-economische situatie; ingrijpende gebeurtenissen; sociaal netwerk (familie/professioneel) zowel voor jeugdige als gezin; de sociaal-culturele context.

Beschrijving:

Hulpverlening

Geschiedenis: welke hulp is er al geboden?

Huidige hulp: welke hulp is er nu aanwezig? Veranderings(on)mogelijkheden van ouders; motivatie ouders/jeugdige.

Beschrijving:

Belangrijke adressen:

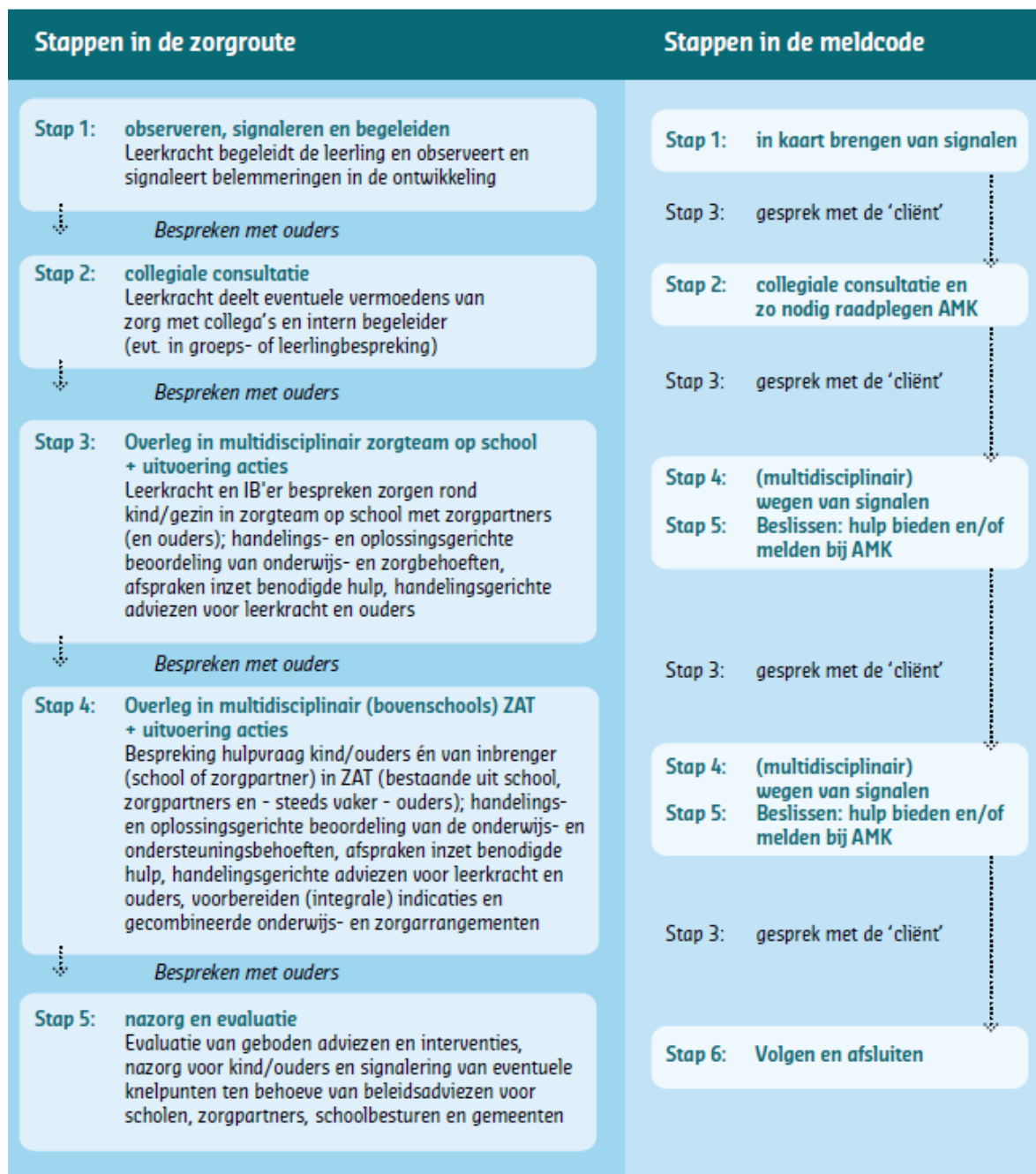
Geef hier een vermelding van de relevante adressen van de leerling(n) en ouders:

School; huisarts; consultatiebureau; kinderopvang, hulpverlenende instanties (zoals: AMW, GGZ, Verslavingszorg); andere relevante instanties en ondersteunende contacten.

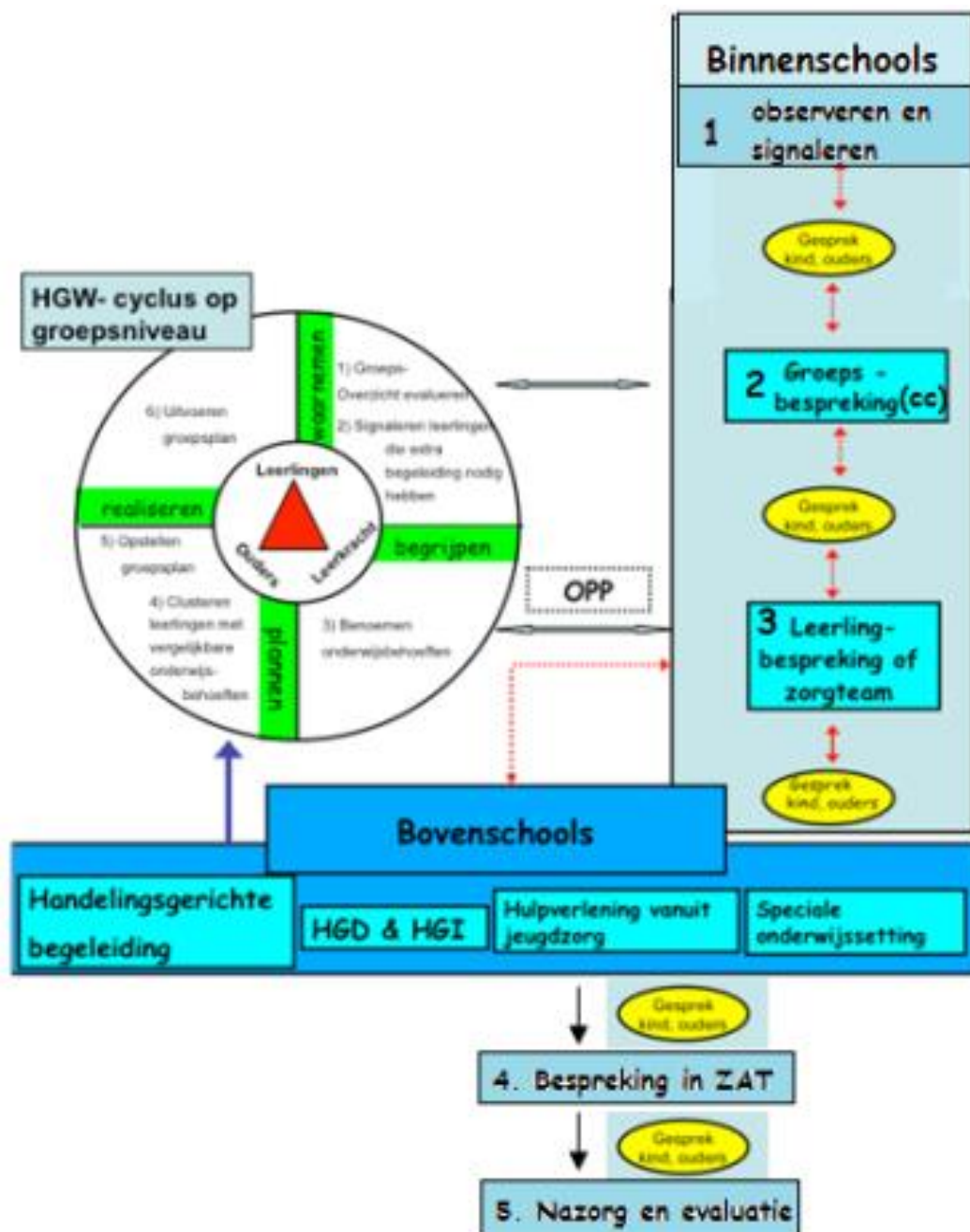
Beschrijving:

Datum melding:

Bijlage 4   Stappen in onze zorgroute en de stappen in de meldcode

De meldcode verwerkt in HGW - cyclus

Bijlage 5 Adressen en websites algemeen

Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK)

0900 - 123 123 0

www.amk-nederland.nl

Bureau Jeugdzorg (BJZ)

www.bureaujeugdzorg.info

Centrum voor Jeugd en Gezin

www.cjg.nl / www.samenwerkenvoordejeugd.nl

GGD Nederland

www.ggd.nl

GGZ (volwassen en jeugd)

www.ggz nederland.nl

JSO expertisecentrum voor jeugd, samenleving en ontwikkeling

0182 - 547888

www.jsn.nl

Nederlands Jeugd Instituut

www.NJI.nl

Onderwijsinspectie

www.onderwijsinspectie.nl

Politie (ook sociale jeugd- en zedenzaken)

0900 - 8844 (geen spoed) / 112 (spoed)

www.politie.nl

Raad voor de Kinderbescherming

www.rvdk.nl

Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG)

0900 - 126 26 26

www.shginfo.nl

Zorgadviesteam, landelijk steunpunt (ZAT)

www.zat.nl

Belangrijke informatie

Informatie over de meldcode (via rijksoverheid)

www.meldcode.nl

Informatie over de Verwijsindex Risicjongeren

www.verwijsindex.nl

Informatie over de aanpak kindermishandeling

www.aanpakkindermishandeling.nl

Informatie over huiselijk geweld

www.huiselijkgeweld.nl

Informatie over Seksueel Geweld

www.seksueelmisdrijf.nl

Informatie over meisjesbesnijdenis

www.meisjesbesnijdenis.nl

Informatie over het Vlaggensysteem (seksueel grensoverschrijdend gedrag van kinderen)

www.movisie.nl

Informatie over het Eergelateerd Geweld

www.rijksoverheid.nl

	Gedragsverwachting	Waarde	Week
1	Ik behandel een ander zoals ik zelf wil worden behandeld.	Respect	
2	Wij lopen naast de fiets (of step) op het plein en zetten onze fietsen in het vak van onze groep.	Verantwoordelijkheid	
December vrije maand			
3	Wij spelen niet bij de fietsen.	Verantwoordelijkheid	
4	In de school lopen we rustig en praten we zachtjes.	Vertrouwen	
5	Na elk toiletgebruik spoelen we door en wassen wij onze handen.	Verantwoordelijkheid	
Voorjaarsvakantie			
6	Wij zeggen de juiste woorden wanneer we iets vervelend vinden.	Respect	
7	Wij zijn zuinig op alle spullen	Verantwoordelijkheid	
8	Wij helpen elkaar als iets niet lukt.	Vertrouwen	
9	Leerlingen die aan het werk zijn, laten we met rust.	Respect	
Meivakantie			
10	Wij laten de ruimtes netjes achter.	Verantwoordelijkheid	
11	We hangen onze spullen aan de kapstok.	Verantwoordelijkheid	

Overzicht van de gedragsverwachtingen per 2 weken.

Missie en visie cbs Nieuwoord

Missie: *Op CBS Nieuwoord mag je groeien, leren en leven.*

Vanuit deze missie hebben we de visie gemaakt.

Visie CBS Nieuwoord:

Groeien

Je groeit het meest wanneer jij je veilig voelt.

Op deze school mag je jezelf zijn en jezelf leren kennen.

Je bent uniek en we willen je helpen om je talenten te ontdekken en te ontwikkelen. We denken dat we hierin het beste slagen als we goed met jou, je ouders en de maatschappij om ons heen samenwerken. Deze verantwoordelijkheid willen we samen dragen.

Leren

Op deze school leer je hoe je doelgericht werkt binnen je eigen mogelijkheden.

Je leert het best wanneer je gemotiveerd bent. Dat vraagt van ons dat we nauwkeurig naar jou als persoon kijken. We vinden het belangrijk om je goed te leren kennen en je van daaruit te helpen.

Daarnaast leren we je om kritisch te denken. Ook leren we je om goed te communiceren zodat je op een prettige manier leert samen te werken en te leven.

Leven

Op deze school willen we je vertrouwd maken met de Bijbelse boodschap die we vertalen naar deze tijd. De Bijbel leert ons elkaar lief te hebben en zorg te dragen voor de ander. Verantwoordelijkheid, vertrouwen en respect zijn hierbij uitgangspunten.

We bereiden je voor om deel te nemen aan de maatschappij. We leren je zelfstandig te zijn, probleemoplossend en creatief te denken.

Zwemprotocol Cbs Nieuwoord

Onder voorbehoud van acceptatie Gemeente Twenterand

Het zwemprotocol wordt consequent gehanteerd door alle medewerkers!

Om de veiligheid van de kinderen te waarborgen leveren alle ouders een kopie van de behaalde diploma's in. Deze worden op school in een speciaal daarvoor aangelegde map per groep bewaard. Kinderen die geen zwemdiploma hebben behaald, blijven op school of zitten bij de leerkracht!

ZWEMPROTOCOL

Partijen:

1. CBS Nieuwoord te Vroomshoop Vertegenwoordigd door dhr. H. Fikkert (algemeen directeur bestuurder)

en

2. De Gemeente Twenterand, gevestigd te Vriezenveen, zijnde de exploitant van de zwemaccomodatie De Zandstuve te Vroomshoop.

Vertegenwoordigd door .....

Verklaren het onderhavige protocol van toepassing op het schoolzwemmen van de school in zwemaccomodatie De Zandstuve in Vroomshoop. Het protocol treedt in werking per 24 mei 2018

Partijen beogen met dit protocol de onderlinge taken en verantwoordelijkheden te verduidelijken, teneinde daarmee de veiligheid voor de leerlingen zoveel mogelijk te waarborgen.

I. Het zwembad

1. Het zwembad zal het zwemonderwijs uitvoeren conform het door het zwembad ontwikkelde en vastgestelde werkplan schoolzwemmen. Het werkplan schoolzwemmen beschrijft in ieder geval:

- * doel en inhoud van het zwemonderwijs
- * lengte en frequentie van de lessen
- * de gehanteerde niveaugroepen
- * de maximale groepsgrootte
- * het aantal zweminstructeurs per groep
- * de bevoegdheidseisen die voor zweminstructeurs gelden
- * de afspraken en procedures met betrekking tot veiligheid, hygiëne, en toezicht
- * de wijze waarop vooreringen van de leerlingen worden geregistreerd
- * de in het zwembad geldende gedragsregels

2. Het zwembad heeft als taak te waken over de gezondheid en de veiligheid van het publiek in de accommodatie.

Het zwembad is verantwoordelijk voor:

- * een deugdelijke bouw (conform wettelijke bepalingen)
- * een deugdelijke zweminrichting (de baden)
- * voorzieningen en hulpmiddelen die voldoen aan de geldende normen en bepalingen ten aanzien van veiligheid en hygiëne waaronder bijvoorbeeld vallen duidelijke zichtbare diepteaanduidingen en goede afscheidingen tussen diep en ondiep water
- * de kwaliteit en veiligheid van het zwemondericht

II. De school

1. De school draagt er zorg voor dat de inhoud van protocol en werkplan schoolzwemmen bekend zijn bij de groepsleerkrachten en andere bij het schoolzwemmen betrokken personen.

2. De school is verantwoordelijk voor het ordelijk verloop van:

- * de aankomst van de leerlingen in de zwemaccommodatie, alsmede het vertrek na afloop van het zwemmen
- * aanwezigheid van de groepsleerkracht en voldoende begeleiding bij het schoolzwemmen
- * het gaan van de leerlingen van en naar de kleedkamers
- * het omkleden zelf
- * het overdragen van de leerlingen aan de zweminstructeurs
- * het douchen voor en na het zwemmen

3. De school informeert het zwembad bij de aanvang van het schoolzwemseizoen alsmede lopende het seizoen bij tussentijdse wijzigingen, over:

- * aantal en namen van de deelnemende leerlingen
- * eventuele bijzonderheden (medische aandoeningen en andere zorgaspecten)

4. Tijdens het schoolzwemmen zien de groepsleerkrachten toe:

- * dat het schoolzwemmen plaatsvindt conform het hierboven onder I.1 vermelde plan (groepsgrootte; aantal zweminstructeurs etc.)
- * op de gang van zaken in de zwembassins

Een groepsleerkracht is te allen tijde bevoegd de zwemlessen te onderbreken wanneer dat naar zijn/haar oordeel voor de veiligheid noodzakelijk is.

III. Bijzondere situaties

1. School en zwembad maken specifieke afspraken over het al dan niet onder voorwaarden deel kunnen nemen aan het schoolzwemmen van leerlingen met specifieke aandoeningen (bijvoorbeeld epilepsie)
2. Leerlingen die (tijdelijk) niet aan het schoolzwemmen kunnen meedoen, blijven -onder toezicht- op school achter.
3. Hoewel onderdeel van het zwemondericht, heeft het “vrij zwemmen” bijzondere aandacht. Tijdens dit vrij zwemmen houden groepsleerkrachten en zweminstructeurs gezamenlijk toezicht op de in gebruik zijnde bassins. Nadere afspraken worden gemaakt over de wijze waarop dit toezicht plaats heeft.

IV. Evaluatie

School en zwembad zullen het schoolzwemmen alsmede de werking van het protocol jaarlijks evalueren.

Aldus overeengekomen te Vroomshoop, ...2018

voor de school

voor het zwembad